

A MISKOLCI EGYETEM IRODALOMTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLÁJÁNAK TÖRTÉNETE

KECSKEMÉTI GÁBOR

Alapítás

Az 1989–1990-ben végbement politikai rendszerváltást követően a tudományos képzés és fokozatszerzés rendjét új alapokra helyezték Magyarországon. Az egyetemeken létrehozható posztgraduális, doktori képzések kialakítása kezdetben doktori programok formájában történt, amelyeket csak később szerveztek doktori iskolákba. A Miskolci Egyetem akkreditált doktori programjain 1993 őszén kezdődött meg a doktori képzés. Bölcsészettudományi doktori program még nem volt ezek között, minthogy a Bölcsészettudományi Karon 1992-ben, az első két évfolyammal indult az oktatás, s a további évfolyamok felmenő rendben épültek ki. A mai miskolci Irodalomtudományi Doktori Iskola jogelőd doktori programjai közül a legkorábbi 1996-ban indult, így ez az évszám a miskolci bölcsészettudományi doktori képzés alapító éve. Az első védési eljárás lefolytatására, egy egyéni felkészülésű hallgatóéra 1998-ban került sor, de már 2000-ben odaítélték az első doktori fokozatot az 1996-ban a szervezett képzésre beiratkozott, 1999-ben végzett első évfolyam egyik hallgatójának is. A Miskolci Egyetem jelenlegi rektora az 1997-ben induló második évfolyamon végezte el a hároméves képzést, majd 2001-ben a reguláris képzés hallgatói közül másodikként védett.

A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának legkorábban akkreditációt nyert doktori programja a *Szövegtudomány* program volt (1996), kidolgozója és első vezetője Prof. Kulcsár Péter DSc¹ (1934–2013), akitől nyugdíjba vonulása után, 2004-ben Kecskeméti Gábor vette át a program működésének irányítását. A *modern magyar irodalom történeti és elméleti modelljei* című program 1997-ben indult, s egészen 2022-ben bekövetkezett haláláig

¹ A doktori iskolában tevékenykedő törzstagok, programvezetők, témavezetők, témakiírók, oktatók kiválasztásának előfeltétele, hogy doktori – kandidátusi (CSc) vagy PhD – fokozattal kell rendelkezniük, így magától értetődő doktori címük feltüntetésétől egységesen eltekinthetünk. Fontosnak tartom viszont közülük az egyetemi tanároknak a Prof. névelemmel való megkülönböztetését, mivel a doktori iskolákra vonatkozó országos akkreditációs eljárások külön is minimumkövetelményeket határoznak meg az e munkakört betöltő törzstagok számára vonatkozóan. (A nyugdíjba vonuló egyetemi tanár bizonyos, az egyetem által meghatározott feltételekkel professor emeritusi címet kaphat, a professzori címet ilyen esetben indokoltan viselheti tovább.) A doktori képzésre vonatkozó, időről időre módosuló jogszabályok szempontjából a doktori fokozat után megszerezhető további tudományos címeknek – a tudomány doktora, ill. az MTA doktora (DSc), az MTA levelező (CMHAS) és rendes tagja (OMHAS) – szintén van jelentőségük, ezért ezeket is feltüntettem. A jelölés mindig az előmenetel a tárgyalt időpontban érvényes állapotának felel meg.

Prof. Kabdebó Lóránt DSc (1936–2022) irányította. 1999-ben nyert akkreditációt *A politika és irodalom történeti és elméleti kapcsolatai* című program, amelyet megalakulásától megszüntéig Prof. Ferenczi László DSc (1937–2015) vezetett.²

2001 szeptemberétől, a doktori képzésre és fokozatszerzésre vonatkozó törvényi szabályozás megváltozása után a doktori képzés nem önálló doktori programokban, hanem doktori iskolákban folyik Magyarországon. A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán Irodalomtudományi Doktori Iskola alakult. A doktori iskola az alapításakor beléje integrált három doktori program diszciplináris és oktatásszervezési kereteit vitte tovább az első hat évben. A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) a doktori iskolát 2002 februárjában meghozott határozatával akkreditálta³ és D35 számon vette nyilvántartásba. Alapító vezetője a Bölcsészettudományi Kar alapító dékánjaként (1993–2001) épp leköszönő⁴ Prof. Kabdebó Lóránt DSc lett, aki 70. születésnapjáig, 2006-ig irányította a munkát. Utóda Prof. Kemény Gábor DSc (1948–2021) lett 2006 és 2009 között.⁵

A szövegtudományi szinergia megteremtése

A 2007/2008-as tanévben sor került a doktori iskola tudományos orientációjában és képzésében meghatározó jelentőségű programok újragondolására. A doktori iskola ettől az időtől fogva olyan erős szövegtudományi (textológiai és filológiai) szinergiát megtestesítő képzési és kutatási program szerint működik, amely a profilját országosan is unikálissá teszi. A képzési szerkezet átalakítását a – magyar szakot oktató korábbi tanszékek egyesítésével 2007-ben létrehozott – Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet alapító intézetigazgatója, Kecskeméti Gábor hajtotta végre, aki akadémiai doktori címének elnyerését (DSc, 2008) és egyetemi tanári kinevezését (2009) követően, 2009 őszén a doktori iskola vezetését is átvette.

Erre az egyfajta újraalapításként is érthető, jelentős átstrukturálásra a doktori képzés jogszabályainak szigorítása és formalizálása miatt volt szükség. A doktori iskola az alapítását (vagyis a korábbi doktori programok doktori iskolába való 2001. évi integrálását) követő első újraakkreditálását ugyanis olyan előírások mentén hajtotta végre a MAB, amelyek először tartalmazták a minőségbiztosítás országos egyenszilárdsága miatt szükséges, nagyrészt ma is létező megkööttségeket: legalább hét, tudományos minősítettségben, életkorban, munkajogi státuszban szigorúan körülírt feltételeknek megfelelő törzstag-nak kell a doktori iskola mögött állania, akik közül a mindenkori többséget az

² A programvezető 65. születésnapját ünneplő tanulmánykötet: FRIED et al. 2003.

³ MAB 2002/2/III. sz. határozat.

⁴ 2001-ben ünnepelt 65. születésnapjára miskolci kollégái tanulmánykötetet szerkesztettek: BESSENYEI et al. 2001.

⁵ MAB 2006/9/X/2/4. sz. határozat.

intézményben teljes munkaidőben foglalkoztatott egyetemi tanároknak kell alkotniuk. Minden törzstagnak rendelkeznie kell legalább egy sikeres doktori témavezetéssel, vagyis olyan tanítvánnyal, aki a vezetése alatt már megszerezte a doktori fokozatot. Ráadásul a MAB arra az álláspontra helyezkedett, hogy a törzstagok laza alakzata, egymás mellé helyezett, de egymástól független minősége nem elegendő garancia a doktori képzés működtetéséhez, ehelyett közös episztemikus érdekeltségük, szemléletük, célképzetük, módszertanuk kimutatását, vagyis ténylegesen szinergikus működésük képzési és kutatási tervben szintetizálódó kidolgozását várta el a műhelyektől. Amikor ezeket a szabályokat 2007-ben kihirdették,⁶ a miskolci magyar szakon egyetlen egyetemi tanár, Prof. Kemény Gábor DSc állott foglalkoztatásban. Ez év szeptemberétől – amikor a MAB számára az új követelményeknek való megfelelés elérésére irányuló intézkedési tervet kellett benyújtani – sikerült ugyan három további egyetemi tanárt biztosítani (Prof. Heltai János DSc és Prof. Szigeti Csaba DSc egyetemi docensi munkakörből léptek előre, Prof. A. Molnár Ferenc DSc a Debreceni Egyetemről érkezett), ez azonban csak szükséges, de nem elégséges feltétele volt a sikeres felülvizsgálatnak. A magyar szak ekkor már négy egyetemi tanára közül három még nem rendelkezett befejezett doktori témavezetéssel. Így hát semmi meglepő nincs abban, hogy a 2009. szeptember 1-jei állapotok szerint előirányzott, éles, vagyis végre menő akkreditációra való felkészülés elősegítésére, tesztelési célból, a MAB által 2008 márciusában elvégzett, szerencsére jogkövetkezmények nélküli próbaakkreditáció során a doktori iskola „nem felel meg” minősítést kapott. Ebből a helyzetből kellett visszahozni és nemcsak stabilizálni, hanem kifejezetten diszciplináris növekedési pályára állítani a doktori iskolát.

Ahhoz, hogy a doktori iskola folyamatosan magas színvonalú, szinergikus oktatómunkát folytathasson, s emellett kutatóhelyként is elnyerhesse sajátos arculatát, a szövegtudománynak a programokat összekapcsoló szemléleti elvein és módszertani eljárásain keresztül vezetett az út.

A szövegtudomány iránti érdeklődés Miskolcon valójában már a doktori programok megindulása előtt koncepciót öltött, csaknem egyidős a miskolci bölcsészképzéssel, és a graduális hallgatók körében is érvényesült. Prof. Kovács Sándor Iván DSc (1937–2019), 1993–1998 között a magyar szak és Prof. Kulcsár Péter DSc, 1995 óta a történelem szak professzora (rég jó barátok, hajdan a szegedi egyetemen diák-, később lakótársak is,⁷ akik első tudományos projektjüket is közösen hajtották végre, mégpedig a kritikai kiadás műfajában, sajtó alá rendezve Szepesi Csombor Márton a 20. századi olvasó számára is élvezetes olvasmányul szolgálni tudó, 17. század eleji európai útinaplóját egy

⁶ 33/2007. (III. 7.) Korm. sz. rendelet és az annak végrehajtásáról intézkedő, *A doktori iskola létesítésének és működésének követelményei* című, 2007. május 1-től életbe lépett MAB állásfoglalás.

⁷ ÁCS – SZÉKELY 2021, 189–190.

újonnan alapított, budapesti szövegkiadás-sorozat első kötete gyanánt⁸) a kilencvenes évek első felében, a miskolci bölcsészeti képzés második tanévében közösen dolgozták ki azt a koncepciót, amely első változatában a Miskolci Egyetem Textológiai és Alkalmazott Irodalomtudományi Tanszékének, később Alkalmazott Irodalomtudományi és Történettudományi Tanszékcsoportjának (Textológiai Műhelyének) a létrehozására irányult, és mindkét szak graduális hallgatói által felvehető diszciplináris órák sorát, sőt egész képzést kínált. A tervezet első, belső használatra szánt, és sokadik, az akkori Felsőoktatás-fejlesztési Alaphoz a magyar irodalomtörténeti tanszékek, továbbá az Ókortudományi és a Történelem Segédtudományai Tanszék nevében közösen folyamodó változatát Kovács szövegezte meg és tette közzé,⁹ de járt a munkanyag az MTA Textológiai Munkabizottságának 1994. májusi ülésén is, amely támogatólag foglalt állást.¹⁰ Már e tervezetek számos, a későbbi években megvalósult elgondolást tartalmaztak: oktatási anyagként paleográfiai szöveggyűjtemény összeállítását és kiadását,¹¹ a Textológiai Műhely szövegkiadási sorozatának megindítását és benne többek között a 18. századi Csenkesz-fai Poóts András műveinek összegyűjtését és publikálását.¹² Az oktatás megindítását végül Kulcsár professzori alkalmazása (1995) tette lehetővé,¹³ s a magyar és a történelem szak hallgatói által is felvehető textológiai specializáció sikeresen működött egészen a bolognai rendszerű képzések bevezetéséig. A *Szövegtudomány* doktori program megalapítása (1996) valójában ennek meghosszabbítása volt a posztgraduális, tehát professzionális képzés megvalósításának céljával. Ennek képzési tervét Kulcsár dolgozta ki; nagyobb nyilvánosságot akkor kapott, amikor a jelentős miskolci részvétellel zajló jyvaskylái Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson (2001. augusztus) a szolgálatba lépő új dékán (2001–2005), egyben a program munkatársa, Prof. Bessenyei József (2005-től DSc) ismertette a programot.¹⁴

A képzési koncepció abból indult ki – itt a Bessenyei által nyilvánosságra hozott, az oktatásadminisztráció által megőrzött belső dokumentumokkal azonos szövegezést követem –, hogy az irodalom- és a történelemtudomány számára a kezdetektől, e diszciplínák létrejöttétől kezdve egyaránt a legfontosabb

⁸ SZEPSI CSOMBOR 1609–1623/1968; később népszerű kiadás is készült: SZEPSI CSOMBOR 1620/1979; egy korábban szövegszerűen nem ismert Csombor-mű pótlólagos fordítása: SZEPSI CSOMBOR 1617/1972.

⁹ KOVÁCS S. I. 1994.

¹⁰ KELEVÉZ 1994.

¹¹ 1996-ban, majd második kiadásban 2005-ben jelent meg: TÓTH et al. 2005.

¹² *A Miskolci Egyetem Textológiai Műhelyének füzetei* című sorozat Kovács Sándor Iván, Kovács Dániel és Porkoláb Tibor szerkesztésében indult meg, 1995 és 1999 közötti nyolc számát sikerült fellelni, ezek mind különlenyomat-mutációk a *Széphalom* évkönyvből, a *Szabolcs-szatmár-beregi Szemléből*, a *Szülföldünk*ből, a *Herman Ottó Múzeum évkönyvéből*, s egyebek között Bessenyei Anna, Csengey Gusztáv, Kazinczy és Lévy József szövegeit tartalmazták. A Poóts-gyűjtemény megjelentetéséhez végül más sorozatot és finanszírozót találtak: POÓTS 1997.

¹³ A 70. születésnapjára megjelent folyóiratszám: HORVÁTH Z. 2004.

¹⁴ BESSENYEI 2004.

eszköz és egyben a kutatás egyik legfontosabb tárgya a szöveg. Ennek megfelelően mindkét tudományág különös gondot fordít a szöveg mint forrás megismerésére és közzétételére, a szövegekkel és tudományos igényű kiadásukkal kapcsolatos textológiai problémák feltárására és megoldására. Míg azonban a szövegkezelés gyakorlata több ezer éves múltra tekint vissza és roppant mennyiségű eredményt produkált, a szöveg sajátképpen tudománya, a szövegekkel való bánás elmélete, a textológia még a modern korban is világszerte gyermekcipőben jár, Magyarországon pedig a szöveg keletkezésének, fennmaradásának, feltárásának, közzétételének és tudományos célú alkalmazásának komplex kutatására még kísérlet sem igen történt. A részmunkálatok egymástól elszigetelten vagy alkalmi kapcsolatban folytak, az elmélet a gyakorlati tevékenység mellékterméke. Az oktatás hagyományosan szétszórt és esetleges, intézménnyel nem rendelkezik, többnyire egy-egy konkrét szövegkiadáshoz kötött. Ennek következtében az eredmények és tapasztalatok általánosításához szükséges át- és kitekintésnek még a reményét sem nyújtja, az igényét sem kelti fel. Még a kritikai igényű kiadások sajtó alá rendezői is minden egyes alkalommal előlről kezdik a közlés elméleti alapjainak a lefektetését, módszereinek kidolgozását, véletlenszerűen követve egy-egy mintát. Ilyen körülmények között magától értetődik, hogy a kiadványok színvonala egyenetlen. Nem alakult ki összhang a szövegre mint forrásra irányuló kutatások meg az utóbbi évtizedekben rohamléptekkel előrehaladó szövegelméletek között sem. Mindehhez járult még az informatikától való különállás, amely pedig elméleti téren új szemléleti formákat, gyakorlati téren új lehetőségeket biztosíthatna a forrás-szövegek történelem- és irodalomtudományi hasznosításához.

E széttagoltság és elszigeteltség felszámolása olyan szakemberek kiképzése útján valósítható meg Kulcsár szerint, akik a szöveg komplex vizsgálatához szükséges valamennyi fontosabb elméleti és gyakorlati eszközzel rendelkeznek, látják azt a fizikai, társadalmi és történeti teret, amelyben a szöveg keletkezett, elhelyezkedik és hasznosul, ismerik azokat az utakat, amelyeken megközelíthető, azt a technikát, amellyel kezelhető, és tisztában vannak azzal, hogy a szövegvizsgálat eredményei hogyan hasznosulhatnak paradigmátikus hozzászólásokként a tudomány kérdéseire. Az így képzett szakember előtt út nyílik a szöveghez kapcsolódó bármely részterület magas szintű, elméletet és gyakorlatot egybefogó művelésére. Ennek következtében a textológia praktikumához összehasonlíthatatlanul magasabb színvonalra emelkedik, a másik oldalról viszont lehetővé válik az irodalomtudomány más szemszögéből nem látható belső és külső összefüggéseinek felismerése és feltárása is. A textológiai centrumú képzés tehát hasznosan járul hozzá az irodalomtudomány és rokon tudományai (a művelődéstörténet, a tudománytörténet és a többi) magas szintű és új eredményeket teremtő műveléséhez.

Kulcsár e koncepció társadalmi támogatottságát is érzékelte: azt, hogy nagy erővel tör fel az igény a történelmi és irodalmi szövegek színvonalas kiadása iránt. Ennek több egybejáró okát látta: a rendszerváltás előtti hosszú időszak ideológus közbeszéde nagyobb gondot fordított a szövegek értelmezésére,

mint pontos közzétételükre, sőt, az utóbbiban gyakran tendenciózusan károkat okozott;¹⁵ közben a 19–20. század jelentős eredményei (impozáns forráskiadvány-sorozatai) elavultak; a rendszerváltással megszorodott a közreadandó szövegek száma, mert kül- és belföldön jó néhány korábban hozzáférhetetlen dokumentumórzó intézmény megközelíthető lett; megnyílt a lehetőség arra, hogy a hazai szakembergárda nemzetközi vállalkozásokba is bekapcsolódjék, külföldi érdeklődésre is számot tartó szövegeket publikáljon. Mindez a textológiai tevékenység felértékelődéséhez vezetett, de ezzel párhuzamosan, az üzleti konjunktúra megjelenésével, a dilettantizmus is lábra kapott.

Kulcsár professzor elérkezettnek látta tehát az időt a szövegtudomány hazai centrumának a megteremtésére, amely elméleti szinten kapcsolódik a textológia magyarországi és nemzetközi vállalkozásaihoz, és egyben olyan képzési hely, amely a gyakorlati munkát elméleti alapokon végző szakembereket felkészíti. Nyugtázta, hogy a szövegtudomány oktatása iránti igény szerencsésen esik egybe a hazai tudósképzés új szervezeti kereteivel, ugyanis a szövegtudomány oktatása csak posztgraduális formában oldható meg. A kurzust olyan hallgatók végezhetik el sikerrel, akik a magyar múlt kulturális értékei fölött egyetemi szintű áttekintéssel és bizonyos fokú idegennyelv-ismerettel rendelkeznek, akik tanulmányaik során találkoztak már forrásszöveggel, és akik a kutatói pályát életcéljuknak tekintik. Továbbfejlesztve a magyar és a történelem szak graduális képzésében kialakított együttműködést, a szövegtudományi doktori program megalapításával ez a profil a miskolci posztgraduális képzésben is megjelenhetett.

Ezeknek az akkor már egy évtizede formálódó gondolatoknak és a jól működő képzési programnak még magasabb szintre emelése történt meg akkor, amikor 2008-ban, a Miskolci Egyetem új tudományos stratégiájának kialakításához a Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet *A szövegtudomány elmélete és gyakorlata* című téma kidolgozásával járult hozzá. A stratégiai terv rögzítette, hogy szövegtudományi doktori program Magyarországon egyedül az Irodalomtudományi Doktori Iskola keretében működik, amelynek oktatói kivételesen felkészült szakmai együttest képeznek ezen a területen. A *Szövegtudomány* című doktori program hallgatói elsősorban kora újkori és 18–19. századi szövegeket tanulmányoznak, míg *A modern irodalom történeti és elméleti modelljei* című doktori program keretében Prof. Kabdebó Lóránt DSc a hallgatóival igényes szövegkiadásban jelentette meg Szabó Lőrinc költői életművét,¹⁶ számos további írását, fordítását, feljegyzését, naplójegyzetét, levelezését, a környezetében keletkezett dokumentumokat, valamint a mindezek

¹⁵ Lásd erről Szörényi Lászlónak már 1982-ben publikálni szándékozott, csonkítatlanul (sőt újabb bővítésekkel) azonban csak 1990-ben megjelentethetett gyűjtését: SZÖRÉNYI 1982–1990/2003.

¹⁶ SZABÓ L. 2000.

tanulmányozásához szükséges segédkönyveket (bibliográfiát, könyvtárjegyzéket);¹⁷ e munkálatok elvégzése céljából a Bölcsészettudományi Kar keretében az MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája felügyelete alá tartozó szakmai műhelyt, a Szabó Lőrinc Kutatóhelyet is sikerült létrehoznia. A doktori iskola mögött álló magyar szakos képzés oktatói közül többen is dolgoznak nemzeti klasszikusok szövegkritikai kiadásain: Gyapay László (Kölcsey Ferenc elméleti és kritikai írásai¹⁸), Porkoláb Tibor (Virág Benedek ódái¹⁹), Tasi Réka (Dayka Gábor versei²⁰). Rangos kritikaikiadás-sorozatokban jelentős szövegeket rendezett sajtó alá Prof. Kecskeméti Gábor DSc (*Régi magyar prózai emlékek*²¹) és Prof. Kilián István DSc (1933–2021, *Régi magyar drámai emlékek*²²). Prof. Heltai János DSc a nemzetközi mezőnyben is mértékadó magyarországi retrospektív nemzeti bibliográfia vezető munkatársa (*Régi magyarországi nyomtatványok*). Prof. Kecskeméti Gábor DSc a Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS) párizsi szövegtudományi kutatóintézetében (Institut de Recherche et d'Histoire des Textes, Centre Félix Grat) francia–magyar együttműködésben készülő nemzetközi humanizmuskori szövegtörténeti adattár munkatársa. Gyapay László szerkeszti a Stephen Prickett által irányított *European Romanticism: A Reader* című, többnyelvű antológia magyar fejezetét. Prof. Kilián István DSc és Porkoláb Tibor meghatározó miskolci helytörténeti és regionális kulturális forrásokat rendeztek sajtó alá, az utóbbi népes hallgatói munkacsoport bevonásával (Szűcs Sámuel naplója,²³ Lévay József naplója, emléködái és emlékbeszédei²⁴). Nyelvész munkatársak a filológiai munka nyelv- és ortográfiatörténeti, valamint stíluselméleti háttérét biztosították (Prof. A. Molnár Ferenc DSc, Prof. Kemény Gábor DSc). A világirodalom történetét oktató munkatársak nyelvi és szakmai kompetenciájának számos olyan adekvát fordítás elkészülte köszönhető, amely a klasszikus latin, a középkori provanszál és ófrancia, valamint az újabb kori német, lengyel és orosz irodalom alkotásait első ízben tolmácsolta magyar nyelven (Darab Ágnes, Prof. Szigeti Csaba DSc, Kiss Noémi, Kertész Noémi, Regéczi Ildikó). A kar Történettudományi Intézetének oktatói közül többen részt vettek a doktori iskola historiográfiai, paleográfiai és levéltári vonatkozású oktató és kutató munkájában (Fazekas Csaba, Gyulai Éva, Horváth Zita, Nagy Gábor, Tóth Péter). A doktori iskola magas szakmai színvonalára utalt, hogy a magyar irodalomtörténet kutatásáért járó három jelentős szakmai díjban ez idő tájt három törzstag is részesült (2007. évi Toldy Ferenc-díj: Prof. Kabdebó Lóránt DSc,

¹⁷ Mindezeket lásd a *Szabó Lőrinc füzetek* sorozatban, amelynek 1999 és 2010 között 11 száma jelent meg; továbbá *Szabó Lőrinc kiadatlan drámafordításainak* öt (valójában négy) kötetében 2004 és 2007 között.

¹⁸ KÖLCSEY 2003.

¹⁹ VIRÁG 1799/2011.

²⁰ DAYKA 2009.

²¹ KECSKEMÉTI 1993.

²² RMDE XVIII/2 1989; RMDE XVIII/5/1 2002; RMDE XVIII/5/2 2007.

²³ SZÜCS 1835–1889/2003.

²⁴ LÉVAY 1892–1917/2001; LÉVAY 2018.

2008. évi Klaniczay Tibor-díj: Prof. Heltai János DSc, 2009. évi Tarnai Andor-díj: Prof. Kecskeméti Gábor DSc).

A szövegtudomány körül megtestesülő szinergiának a felismerése tette lehetővé, hogy 2008–2009-ben az egyetemi stratégiai kutatási koncepció megalkotása mellett a doktori iskola diszciplináris centruma is gyökeresen újrapozicionálódjék, és az ebből következő valamennyi átalakítás végbemenjen. A magyarországi posztgraduális oktatás egyedüli olyan képzőhelye jött létre, amely az irodalomtudományt szövegtudományi, filológiai-textológiai alapokra helyezve műveli. Mind a kutatás, mind a képzés szövegtudományi szinergia köré szerveződött, új oktatási koncepció, tanrend, tantárgyleírások és SWOT-analízissel támogatott helyzetértékelés íródtak, a diszciplináris pozíció a magyarországi kritikai- és forráskiadások gyakorlata, az MTA azokat irányító Textológiai Munkabizottságának elvi döntései, valamint az intézmény korábbi ilyen irányú hagyományai alapján formálódott. Az újraalkotott minőségbiztosítási koncepcióban nem elvont általánosságok szerepelnek, hanem minél nagyobb konkrétsággal megnevezve a bölcsészettudományi képzések minőségbiztosítása szempontjából meghatározó körülmények (dokumentált döntési folyamatok a dokumentációhoz kidolgozott új, a kötelező adattartalmakat megszabó formanyomtatványokkal; a képzések pedagógiai eredményességének kiemelt formái és alkalmai; hagyományos és digitális könyvtári infrastruktúra; a diszsertációk követelményei és nyilvánosságuk; önértékelési eljárások; stb.). Létrejött a Miskolci Egyetem doktori repozitóriuma, amelyben a doktori iskola – részint a MAB kívánalmainak, de a saját transzparencia-igényének is megfelelően – minden elkészült értekezést nyilvánossá tesz. Átalakult a törzstag, a témavezetői és az oktatói kör, minden törzstag és témavezető az országos közhiteles nyilvántartások felé előírt aktuális, érvényes és hiteles adatszolgáltatását meg kellett szervezni, majd a tapasztalatok nyomán inkább elvégezni. Új doktori iskolai honlap épült, amelyen mindezek a dokumentumok, adatok és megfontolások megjelenhettek.

Nagy horderejű döntésnek bizonyult, hogy a korábbi programkínálat is átalakult: egy program, a politika és az irodalom kapcsolatával foglalkozó felmenő rendben megszűnt, egy másik viszont újonnan jött létre, amely a szövegtudományi kutatáshoz szükséges nyelvfilozófiai, hermeneutikai és szemantikai kompetenciát biztosította. Ennek háttérében az állott, hogy a Bölcsészettudományi Karon 2004 óta Filozófiai Doktori Iskola is működött²⁵ Prof. Lendvai L. Ferenc DSc, majd Prof. Forrai Gábor DSc²⁶ vezetésével, amely azonban nem tudott megfelelni a megszigorított akkreditációs eljárás személyi feltételeinek, így 2008-ban már nem vehetett fel új elsőéves hallgatókat, majd felmenő rendben bezárt. A megszűnő doktori iskola az irodalomtudománnyal érintkező területei viszont – az irodalomtudomány számára közvetlenül releváns filozó-

²⁵ MAB 2004/10/IV/1. sz. határozat, nyilvántartási száma D169.

²⁶ MAB 2007/7/XIII/2/1. sz. határozat.

fiai kérdések tanulmányozásának tervével – új programként integrálódni tudtak az Irodalomtudományi Doktori Iskolába Prof. Forrai Gábor DSc vezetésével, a Filozófiai Intézet oktatói háttérével. Így egy klasszikus és egy modern szövegtudományi, valamint egy hermeneutikai-értelmezésméleti doktori program köré épült fel az újragondolt doktori képzés.²⁷

A doktori képzés elmúlt időszakára visszatekintő tényadatok sem voltak kedvezőtlenek. A doktori iskolai működés kezdete óta (tehát nem számítva az 1996–2001 között még doktori programra felvett hallgatókat) a doktori iskolába összesen 118 hallgatót vettek fel. Közülük 2009 tavaszáig 63 hallgató szerezte meg az abszolutóriumot, 34 hallgató képzése folyamatban volt a legutóbbi három évfolyamon, néhány további hallgató tanulmányi halasztással élt. Mintegy 15 hallgatót kellett tanulmányi okból elbocsátani, és sajnos két haláleset is történt. Az abszolutóriumot szerzett hallgatók közül már hatan szereztek meg a doktori fokozatot. 2002–2009 között összesen 28 fokozatszerzéssel zárult doktori eljárás zajlott le. 22 esetben olyan korábbi hallgatók védtek meg értekezésüket, akiket még a doktori iskolai működés kezdete előtt, doktori programra vettek fel.

Mindezek az elmúlt működésre vonatkozó tényadatok, de főként a jövőbeli képzést megalapozó új koncepció nyomán a doktori iskola akkreditációja 2009 októberében teljes sikerrel járt,²⁸ sőt egyike lett az ország akkori hét irodalom- és kultúratudományi posztgraduális képzőhelye közül annak a háromnak (az ELTE-é és a Debreceni Egyetemé mellett), ahol sem a koncepció vagy a tantervi elképzelések érdemi újragondolására, sem formai hibák, alakiságok igazítására, kijavítására, pontosítására, kiegészítésére nem volt szükség, hanem a megfelelés az első körben biztosított volt. A MAB megállapította, hogy „A működési szabályzat szakszerű, részletesen kidolgozott. A képzési terv koncepciózus, szakmailag indokolt, színvonalas, elsősorban a szövegtudománnyal foglalkozó része tükrözi a legújabb (pl. mediális jellegű) kutatások figyelembevételét. A minőségbiztosítást a szabályzat garantálja, az önértékelés, a C-SWOT analízis meggyőző, informatív.” Az eljárás során megfelelőnek minősített öt egyetemi tanár és három további törzstag a következők voltak: Prof. Forrai Gábor DSc, Prof. Heltai János DSc, Prof. Kecskeméti Gábor DSc, Prof. Kemény Gábor DSc és Prof. Szigeti Csaba DSc egyetemi tanárok, Prof. Kabdebó Lóránt DSc, Prof. Szigeti Jenő (1936–2020) és Prof. Szili József DSc (1929–2021)²⁹ professor emeritusok. Az akkreditáció 2014. december 31-ig volt érvényes. Egy új törzstag, Prof. Kilián István DSc belépését követően, 2011 decemberében ezt az akkreditációs érvényességet erősítette meg változatlan tartalmi keretekkel és határidővel a MAB.³⁰

A doktori iskolában a következő években tehát három tématerületen (oktatásszervezési egységként értve: három programban) folyt a képzés, amelyek

²⁷ Ugyanerről az időszakról az *oral history* műfajában: HORVÁTH Z. 2012, 224–230.

²⁸ MAB 2009/7/XIII/2/202. sz. határozat.

²⁹ A 70. születésnapjára megjelent tanulmánykötet: BEDECS 2000.

³⁰ MAB 2011/9/IX/17/2/463. sz. határozat.

együttesen erős szövegtudományi diszciplináris pozíciót testesítettek meg. A programok és vezetőik a következők voltak: *Klasszikus szövegtudomány* – Prof. Kecskeméti Gábor DSc; *Modern irodalom* – Prof. Kabdebó Lóránt DSc; *Jelentélmélet és hermeneutika* – Prof. Forrai Gábor DSc (2013-ig), Prof. Schwendtner Tibor DSc (2013–2014), Ambrus Gergely (2014–2016). Az elnyert akkreditációt követően, 2009 végén Prof. Kecskeméti Gábor DSc formálisan is átvette a doktori iskola vezetését.³¹ Vezetői megbízatása határozatlan időre (visszavonásig) szól, e kérdésben a doktori iskola törzstagjai döntenek. A vezetőváltás óta Kecskeméti az Irodalomtudományi Doktori Iskola Tanácsának elnöki tisztét is betölti. E testületnek – a jogszabályi változások miatt – 2013 nyara óta Irodalomtudományok Tudományági Doktori Tanács a neve, tagsága az egyetemi szabályok értelmében háromévente megújul, összetétele azonban az elmúlt évtized során csak minimális mértékben változott. A doktori iskola vezetője az Egyetemi Doktori Tanácsnak és a Miskolci Egyetem Tudományos Tanácsának állandó tagja. 2013 óta Kecskeméti az Irodalomtudományok Tudományági Habilitációs Bizottság elnöke is, s e minőségében a Miskolci Egyetem Habilitációs Bizottságának tagja.

Növekedés

A következő időszak munkáját egyfelől országos szakmai ügyek felvállalása és erőteljes képviselése, másfelől egy oktatásfejlesztési s egyben a tudományos infrastruktúrát bővítő projekt megvalósítása határozta meg.

Kecskeméti Gábort, aki 1997 óta működik az MTA Textológiai Munkabizottságának tagjaként, 2001–2008 között pedig annak társelnöke volt, a 2008–2014 közötti időszakra a bizottság elnökévé választották. Ez a megbízatás további lehetőségeket nyitott meg nem is elsősorban arra, hogy a miskolci irodalomtudományi doktori iskola megszilárdítsa meghatározó pozícióját Magyarország textológiai tudományában, hanem sokkal inkább arra, hogy felhalmozódó tapasztalataival és szilárd tudományszervezési bázisával a teljes magyarországi textológia szakmai előmozdításának, a jó gyakorlatok kölcsönös megismerésének, s ennek alapján a célképzetek lehető összehangolásának a programjával lépjen fel. A törekvések sikerét három egymást követő évben egy-egy rangos tudományos rendezvény jelezte. 2011 májusában Miskolcon rendezett konferenciát *Filológia és textológia a régi magyar irodalomban* címmel az MTA Irodalomtudományi Intézetének Reneszánsz Osztálya, a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete és Irodalomtudományi Doktori Iskolája, az MTA Miskolci Területi Bizottságának Nyelv- és Iro-

³¹ Mivel az akkreditáció során megállapították törzstagi megfelelőségét, a doktori iskola vezetői tisztének átvétele ez esetben nem volt a MAB engedélyezéséhez kötött, hanem a MAB csupán tudomásul vette a bejelentést, ami a MAB elnökének 206-1/2010. sz. levelében megtörtént.

dalomtudományi Szakbizottsága és az MTA I. Osztályának Textológiai Munkabizottsága, együttműködésben a hazai egyetemek bölcsészettudományi karainak régi magyar irodalomtörténeti műhelyeivel (intézeteivel, tanszékeivel, doktori programjaival).³² 2012 áprilisában a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, Irodalomtudományi Doktori Iskolája, az MTA I. Osztályának Textológiai Munkabizottsága és az MTA Miskolci Területi Bizottságának Nyelv- és Irodalomtudományi Szakbizottsága hívott össze tanácskozást *Filológiai és textológiai kérdések a 20. századi klasszikusok szövegkiadásaiban* címmel. Végül az MTA–DE Textológiai Kutatócsoportja (amely a Debreceni Egyetem, a Szegedi Egyetem és az ELTE klasszikus magyar irodalommal foglalkozó szakembereire épül), valamint a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolája és az MTA I. Osztályának Textológiai Munkabizottsága rendezett konferenciát Miskolcon 2013 májusában *Textológia – filológia – értelmezés (A 18–19. századi magyar irodalom)* címmel. Az első és a harmadik konferencia előadásaiból egy-egy tanulmánykötet is megjelent.³³ Ehhez hasonló konferenciasorozatra korábban még sohasem került sor a magyarországi textológia történetében. A három konferencián összesen 116 előadó 109 előadása hangzott el, amelyek együttesen – a magyarországi textológia történetében első ízben – a teljesség igényével, rendszeresen tekintették át a magyarországi filológiai és textológiai munkát, mérlegelték az elmúlt évtizedek szövegkiadásainak reflektált vagy öntudatlan tudományelméleti pozícióit, tudománytörténeti helyét, filológiai elveik korszerűségét, következetességét, valamint azokat az újabb irodalomelméleti és kultúratudományi megfontolásokat, amelyeknek szerepük van vagy szerepük kellene legyen filológiai elméletünk és gyakorlatunk 21. századi újrapozicionálásában. Bízást elmondható, hogy e törekvések révén Miskolc pozíciója tovább erősödött a hazai textológiai kutatásban.³⁴

A doktori iskola eddigi legjelentősebb nemzetközi rendezvénye 2010 áprilisában zajlott le, amikor az Oxfordi Egyetem irányításával folyó, *Cultures of Knowledge: An Intellectual Geography of the Seventeenth-century Republic of Letters* című kora újkori kutatási program keretében Budapesten került sor az *Encyclopaedism, Pansophia and Universal Communication* című tanácskozásra. A háromnapos, hat országból 18 előadót felléptető műhelykonferenciát három hazai társszervező, a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár, a Central European University és a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolája szervezte meg. A rendezvényen a kutatási konzorcium vezetője, Howard Hotson professzor (Oxford) is tevékenyen részt vett. Minthogy a tapasztalatok szerint igazán nem sűrűn fordul elő, ezért nagy nyomtatékkal kell rámutatni arra a tényre, hogy a Miskolci Egyetemet e vállalkozás révén sikerült bevonni az Oxfordi Egyetem rangos partnerintézményei közé.

³² Beszámoló a konferenciáról: GEDEON 2011.

³³ KECSKEMÉTI – TASI 2012; CZIFRA – SZILÁGYI 2014.

³⁴ Az első két konferencia kontextusáról és jelentőségéről: HORVÁTH Z. 2012, 231 – 235.

Az oktatásfejlesztés és a tehetséggondozás ügyében annak köszönhetően sikerült előrelépni, hogy 2011 júliusa és 2013 szeptembere között, *A Miskolci Egyetemen működő tudományos képzési műhelyek összehangolt minőségi fejlesztése* című projekt³⁵ keretében, 100%-os támogatási intenzitással, az Irodalomtudományi Doktori Iskola 54,6 M Ft támogatást használhatott fel humán-erőforrás-fejlesztésre, társadalmi hasznosításra, képzések lebonyolítására és infrastruktúra-fejlesztésre. A projekt az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg. Az egyetemen központilag koordinált, együttesen félmilliárdos összegű projektből – az előkészítő megbeszéléseken elért kedvező pozíciónak köszönhetően – az egyetem hét doktori iskolája közül az irodalomtudományi részesült a legmagasabb összegű támogatásban, ami végre lehetővé tette az informatikai infrastruktúra fejlesztését is. A projektből a textológia oktatására alkalmas számítógépes szaktantermet alakítottak ki és szereltek fel megfelelő szoftverekkel, továbbá a doktoranduszhallgatói munkaszobát is gépesítették. Együttesen 16 új számítógépes munkaállomás jött létre az Irodalomtudományi Doktori Iskola számára, projektorral, számos nyomtatóval és szkennelrel. Több mint másfél millió forintot sikerült fordítani a humanizmus és a reneszánsz kor legfrissebb, idegen nyelvű szakirodalmának (leginkább latin, angol és német könyveknek) a beszerzésére, a magyar nyelvű szak- és szépirodalmi állomány pedig 2600 kötettel bővült. A program biztosította a doktoranduszok kutatásaihoz az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Országos Levéltár állományában megtalálható régi magyar forrásanyag digitális másolatainak beszerzését. A projektnek köszönhetően, a doktori iskola finanszírozásában vált először elérhetővé a Miskolci Egyetem internetre csatolt gépein a JSTOR gazdag gyűjteménye (Arts and Sciences Collection I.).

A projekt futamidejének végére az összes előírt indikátorszám maradéktalanul teljesült, sőt túl-, a legtöbb területen pedig messze túlteljesült. A főszámon belüli vállalásokban 160%-os mértékű teljesítés volt a legrosszabb eredmény (a projektbe bevont oktatók száma), a legjobb pedig 671% (megtartott konferencia-előadások), míg a projekt célrendszeréhez rendelt indikátorok 122% (hallgatói publikációk) és 800% (rövid kurzusokon részt vett hallgatók) közötti mértékben teljesültek. A projekt támogatásának köszönhetően 121 publikáció jelent meg és 94 konferencia-előadás hangzott el. Minthogy külön indikátorszámként a hallgatóknak témavezetőjükkel közösen megírt publikációkat is készíteniük kellett, s minthogy korábban, illetve a bölcsészettudományok gyakorlatában az ilyesmi egyáltalán nem volt jellemző, a doktori iskola úgy tett eleget a kíváncsornak, hogy önálló kötetet szerkesztett az ilyen társ-szerzős tanulmányokból.³⁶ A számok is egyértelműen igazolják, hogy a projekt

³⁵ TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008.

³⁶ HUSZTI 2013.

kimagasló eredményességgel teljesült, a támogatás pontosan az eltervezett célok érdekében, nagy hatékonysággal, az oktatói és hallgatói munkakörülmények terén érzékelhető javulást előidézve és elégedettséget keltve hasznosult.

A támogatás két ízben is lehetővé tette, hogy a doktori iskola saját finanszírozásban predoktori pályázatot írjon ki, támogatásban részesítve a kiemelkedő tudományos teljesítményt nyújtó doktorjelölteket tudományos fokozatuk megszerzése érdekében. A predoktori pályázatot mindkét alkalommal négy-négy doktorjelölt nyerte el, akik tízhónapnyi időtartamra tudományos segédmunkatársi szerződést kaptak. 2011-ben Busku Anita, [Gábori] Kovács József, Kökényesi Nikoletta és Sereg Mariann, 2012-ben Garadnai Erika, Hortainé Sereg Mariann, [Gábori] Kovács József és Kökényesi Nikoletta nyert ösztöndíjat. Ez volt az egész évtized legjelentősebb, fiatal tehetségeket integráló humánpolitikai fejlesztése a Bölcsészettudományi Kar keretében. Az öt érintett ösztöndíjas közül négyen 2013–2015 során sikerrel megvédték doktori értekezésüket.

2014 őszéig egyébként már összesen 48 fokozatszerzéssel zárult doktori eljárás zajlott le az Irodalomtudományi Doktori Iskolában, a védettek közül 27 volt korábban a szervezett képzés hallgatója, 21-en egyéni felkészülésűek. A doktori fokozatot megszerzők számát érdemes az addig abszolutóriumot szerzett 182 fős létszámhoz (153 szervezett, 29 egyéni) viszonyítani, ezt pedig az 1996-os indulás óta felvettek összlétszámához (beleértve tehát a még különálló doktori programokra beiratkozottakat is), 252 főhöz (216 szervezett, 36 egyéni). A megítélt fokozatok egészséges arányú szóródást mutattak a *rite*, a *cum laude* és a *summa cum laude* minősítések között.

Ilyen előzmények és teljesítmények után a 2014-ben esedékes második doktori iskolai akkreditáció nem járt a 2009. évihez hasonló izgalommal, noha nem volt eseménytelen és tét nélküli sem. 2009 és 2013 között ugyanis – más-más okból – a doktori iskola két egyetemi tanár törzstagja, Prof. Szigeti Csaba DSc és Prof. Forrai Gábor DSc is távozott a Miskolci Egyetemről, s a második távozóval a törzstagai testület létszáma már a megkívánt hetes, azon belül a professzoroké pedig a négyes szám alá esett. A megürült helyre feltétlenül utánpótlást kellett biztosítani. A kihívásnak a legjobb minőségben sikerült eleget tenni Prof. Tverdota György DSc, korábban az ELTE egyetemi tanára személyében, aki 2013 szeptemberében lett a Miskolci Egyetem professzora. Vele tovább erősödött a textológiai profil, hiszen nemcsak a József Attila-életmű legjobb ismerőinek egyike, hanem egyrészt a róla szóló kortársi szövegek monumentális gyűjteményének sajtó alá rendezője, másrészt pedig a tanulmányainak és cikkeinek kritikai kiadásban való megjelentetését elvégző munkacsoport vezető tagja is.³⁷ Továbbá a doktori iskola a képzésre kiterjedő együttműködési megállapodást kötött az Országos Széchényi Könyvtárral, ami lehetőséget adott arra, hogy az oktatómunkába a könyvtár tudományos tanácsadója, V. Ecsedy Judit DSc is bekapcsolódhassék. Ecsedy a régi magyarországi

³⁷ TVERDOTA 1987; JÓZSEF 1995; JÓZSEF 2018.

nyomdák betűkészletét és díszítőelemeit a 15–17. század vonatkozásában a teljesség igényével feldolgozó és katalógusba foglaló sorozat (*Hungaria typographica*) kezdeményezője és kulcsembere, az irodalomtörténet mediális vonatkozásainak egyik legfontosabb hazai szaktekintélye. Intenzívebben kapcsolódott be a doktori iskola munkájába Kappanyos András, ekkor egyetemi docens, a magyarországi avantgárd irodalom történetének egyik vezető kutatója, aki az új James Joyce-kiadássorozat köteteiben, mindenekelőtt az *Ulysses* új fordítását elkészítő csapat tagjaként bizonyította az angol irodalomtörténet modern filológiai vonatkozásaira kiterjedő hermeneutikai és textológiai figyelmét. Természetesen emellett szükség volt a doktori iskola szervezeti és működési szabályzatának felülvizsgálatára (az új kötelező törvényi normáknak megfelelően be kellett építeni azokat a publikációs előfeltételeket, amelyeket egy doktorjelölttel szemben támasztanak a doktori eljárásra való jelentkezésekor, majd a nyilvános vitájának megrendezésekor; meg kellett határozni a nyelvtudás igazolására a doktori iskolában elfogadott idegen nyelvek körét stb.), aktualizálni kellett a képzési tervet, a korábbiakkal össze sem mérhető terjedelmű és részletességű irányelveket és eljárásokat kidolgozni a minőségbiztosítás gyakorlati alkalmazásához, továbbá új, SWOT-analízist is tartalmazó önértékelést írni, amelyben – a jogszabályi előírásoknak megfelelően – többek között egyenkénti értékelésnek kellett szerepelnie a doktori iskolában 2009 és 2014 között megvédett doktori értekezésekről. A MAB ezúttal is biztosított egy jogkövetkezmények nélküli tesztmenetet a 2013-as évben, és ennek alapján okkal lehetett számítani a további megfelelés kimondására. Ez 2014 decemberében teljes sikerrel megtörtént.³⁸ Miközben az irodalomtudományi doktori iskolák száma hatra csökkent az országban, a miskolci képzőhelyről a MAB határozata többek között az alábbi megállapításokat tette: „A DI három programja (*Klasszikus szövegtudomány – Modern irodalom – Jelentésmélet és hermeneutika*) együttműködésével olyan képzési forma jött létre, mely összefogja az újkori, 16–20. századi magyar művelődés filozófiai, nyelv- és szövegelméleti távlatú oktatását és doktori iskolai kutatását. E koncepció egyik nagy sikerű kifejeződése az évenként Miskolcon megrendezendő textológiai konferencia. [...] Az oktatói kar összetétele jól szolgálja a fenti tudományos és képzési célkitűzést.” „A DI önértékelése rendkívül alapos, részletekbe menő leírása és elemzése a DI működésének. Az első fejezetben bemutatja az IDI létrejöttét és történetét, megemlékezik az iskolát alapító és kezdetben irányító professzorokra is, akik közül többen még ma is tagjai a DI-nak. A második fejezetben a DI diszciplináris pozíciójáról szól, és a kutatás és képzés szövegtudományi szinergiájának hosszú tudományos hagyományára utal, melyet az önértékelés szerint a doktori iskola belső szervezete és tevékenysége teljes mértékben leképez (textológia, szövegkiadás és szövegtudomány és annak különféle aspektusai). Ezeket a kérdéseket részletesen és hosszan tárgyalja a kutatások történetének és eredményeinek taglalásával együtt. A harmadik fejezet a Doktori Iskola oktatóit

³⁸ MAB 2014/10/XIV/58/2/765. sz. határozat.

elemzi, egyenként és együttesen egyaránt. Itt említi a doktori képzés nem törzs-
tagi megfeleltetésű oktatóit és témakiíróit is. A következő fejezetben az utóbbi
öt tanévben vizsgálja, számszerűsített táblázatok segítségével az iskola gya-
korlati működését és eredményeit. Ezen belül felsorolja a 2009 és 2014 között
megvédett értekezések adatait, nemcsak a szikár tények (szerző, cím, témave-
zető) felsorolásával, hanem rövid, de lényegre törő, informatív értékelésekkel
is. Az ötödik fejezet az Irodalomtudományi Doktori Iskola helyét vizsgálja a
Miskolci Egyetem szervezetén belül, majd az ezt követő elemzés az IDI hazai
és nemzetközi kapcsolatait foglalja össze. A hetedik részben az iskola infra-
strukturális feltételeiről, és azok problémáiról szól.” „A megvédett értekezések
címei és eredményei színes, érdekes és eredeti kutatási projektek összképét
mutatják.” „A doktori iskola vezetője, Kecskeméti Gábor egyetemi tanár a
szakma általánosan elismert, kiváló képviselője. Sokoldalú, a szövegtudo-
mányban is jelentős teljesítménye napjaink irodalomtudományának élvonalá-
ban jelöli ki a helyét. Széles körű, a textológia, a filológia és az interpretáció
területeit átfogó és összehangoló kutatói habitusa különösen alkalmassá teszi
őt a doktori iskolában folyó képzés magas színvonalú irányítására.” A tíz be-
jelentett törzstagjelölt mindegyike elnyerte a törzstag jóváhagyást, közöttük
négy belső egyetemi tanár. Névsoruk: Prof. Heltai János DSc, Prof. Kecse-
méti Gábor DSc, Prof. Kemény Gábor DSc és Prof. Tverdota György DSc
egyetemi tanárok, Gyapay László és Kappanyos András egyetemi docensek,
V. Ecsedy Judit DSc tudományos tanácsadó (az Országos Széchényi Könyv-
tárral kötött együttműködési megállapodás alapján), Prof. Kabdebó Lóránt
DSc, Prof. Kilián István DSc és Prof. Szili József DSc professor emeritusok.
Közülük az akkreditáció szempontjából nyolc (mert a professor emeritusok kö-
zül csak egy) törzstag volt figyelembe vehető. Az akkreditáció – az ekkor ér-
vényesített eljárási szabályoknak megfelelően – nem öt évre szólt, mint koráb-
ban minden ilyen döntés, hanem addig a dátumig, amikor a megadott személyi
állománnyal a törzstag megfelelés számarányai előreláthatólag a törvényi kí-
válnalmakban előírt számok alá csökkennek. Az Irodalomtudományi Doktori
Iskola esetében ez a dátum 2017. június 4-e, a legidősebb egyetemi tanár törzs-
tag 70. születésnapja volt. Később az akkreditáció érvényét 2018. július 31-ig
meghosszabbították.

Az akkreditációs határozat előírt egy 2015. szeptember 30-i hatállyal ese-
dékes monitorvizsgálatot, minthogy a MAB a 2015/2016-os tanévtől kezdve a
korábban elégségesnek tartott négy egyetemi tanár törzstag helyett azt kívánja
meg, hogy a mindenkorai törzstag létszámban az egyetemi tanárok (négy alá
nem csökkenthető) száma alkosson tényleges többséget. Ennek a feltételnek
úgy tudott megfelelni a doktori iskola, hogy – örvendetes előrelépésként – a
korábban egyetemi docensként dolgozó Kappanyos András (2015-től DSc)
2015. szeptember 1-jével egyetemi tanári kinevezést kapott, egy professor
emeritus pedig, a törzstag létszámból kivéve, törzstag emeritusszá minősült

át. A monitorvizsgálat így természetesen ismételten a megfelelőséget állapította meg,³⁹ s a doktori iskola kilenc törzstaggal, közöttük öt belső egyetemi tanár törzstaggal működött tovább: Prof. Heltai János DSc, Prof. Kappanyos András DSc, Prof. Kecskeméti Gábor DSc, Prof. Kemény Gábor DSc és Prof. Tverdota György DSc egyetemi tanárok, Gyapay László egyetemi docens,⁴⁰ V. Ecsedy Judit DSc tudományos tanácsadó (OSZK), Prof. Kabdebó Lóránt DSc és Prof. Kilián István DSc professor emeritusok.

Szinten tartás

A 2011–2013 közötti, emlékezetes sikerű tehetséggondozási programot jóval rövidebb futamidőben és időarányosan kevesebb költségvetésből 2015-ben sikerült némiképp feltámasztani. Az *Úton a tudomány felé – tehetséggondozás az iskolapadtól a kutatói hivatásig* című projekt keretében,⁴¹ hat hónapos futamidővel, ugyancsak 100%-os támogatási intenzitással, az Irodalomtudományi Doktori Iskola újabb tízmillió forintos támogatást használhatott fel poszt-doktori ösztöndíjakra, könyvtárfejlesztésre és adatbázis-vásárlásra. Sajnos azonban ez kivételes állapotnak bizonyult. A projektek lezárása után a doktori iskola dologi finanszírozása 2017-ben a korábbi összegnek – a projektek nélkül értett, bázisfinanszírozásból juttatott, eleve szerény alapösszegnek! – az egyhatodára csökkent, majd teljesen megszűnt, és a következő fél évtizedben így is maradt. Az egyetem doktori iskoláinak tanácskozási testületében, az Egyetemi Doktori Tanácsban e szűk esztendőkből is mindvégig konszenzus volt abban, hogy az egyetem legmagasabb tudományos teljesítményeit minden más efemer dolognál inkább megtestesítő s ezáltal rangot és arculatot teremtő doktori képzést és tudományos kutatást az általa biztosított presztízsnak megfelelő mértékű forrásokhoz kellene juttatni, ám az ismételt kísérletek ellenére egyáltalán semmiféle eredményt sem sikerült elérni. A műszaki doktori iskolák a számukra sokfelől kínálkozó innovációs és technológiai projektforrásokból valahogyan kezelni tudták ezt a nehéz helyzetet, az Irodalomtudományi Doktori Iskola azonban a korszerű szakirodalom megszerzését, a nemzetközi kapcsolatok építését, kutatóutakat és együttműködéseket ellehetetlenítő forráshiány következtében teljességgel paralizálódott.

Egyedül a munkatársak emberi elkötelezettsége, áldozatkészsége és a beindított programok nehézkedése tette lehetővé, hogy az igényes szakmai munka a példátlan anyagi küszködés közepette is folytatódjék valamennyire. Ezt jelezte, hogy az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpontja Irodalomtudományi Intézetének Reneszánsz Osztálya, a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete és Irodalomtudományi Doktori Iskolája, valamint

³⁹ MAB 2015/9/IX/51/2/937. sz. határozat.

⁴⁰ A 60. születésnapjára megjelent tanulmánykötet: FEKETE et al. 2016.

⁴¹ TÁMOP-4.2.2.B-15/1/KONV-2015-0003.

az MTA Miskolci Területi Bizottságának Nyelv- és Irodalomtudományi Szakbizottsága 2016 májusában angol–magyar kétnyelvű, nemzetközi konferenciát rendezett Miskolcon *Bethlen Miklós (1642–1716) és a kora újkori börtönirodalom európai hagyománya / Tribute to Miklós Bethlen (1642–1716): Sources, Genres, and Scribal Habits of Early Modern Prison Literature* címmel. A konferencia részint a magyarországi reneszánsz- és barokk-kutatók éves nagykonferenciája volt, amely – 1995 és 2011 után – immár harmadízben került Miskolcon megrendezésre,⁴² másrészt viszont annak a szerepvállalásnak is a része volt, amelyet a doktori iskola a REFO500 nemzetközi konzorciumban kíván betölteni. A hollandiai székhelyű, a képzelhető legrangosabb intézményi tagokból álló társaság a reformáció 500. évfordulójának előkészítésére és tudományos kutatásokban való vizsgálatára állt össze, ám az évforduló (2017) elmúltával is együtt maradt, lényegében a kora újkori esztétörténeti kutatás európai élmezőnyeként. A konferencia velük egyeztetve jött létre, az előadók egyharmada külföldi, a 27 előadásnak pedig több mint a fele angol nyelvű volt. A REFO500 vezetője, Herman Selderhuis professzor (Apeldoorn) is Miskolcra jött, hogy előadást tartson. A konferencia magyar nyelvű előadásából (néhány további tanulmány hozzáadásával) szerkesztett tanulmánykötet 2017-ben megjelent.⁴³

2016 és 2018 között a korábban az Irodalomtudományi Doktori Iskolában megvédett disszertációk közül négy munka is monográfia formájában látott napvilágot rangos tudományos kiadóknál. Három mű témája szorosan kötődik a régióhoz is. Mind a négy szerző országos tudományos közintézmény munkatársa lett, ketten az Országos Széchényi Könyvtárban, ketten az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetében dolgoztak ekkor. A doktori iskola *Monográfiák a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájából* címmel közös könyvbemutatót szervezett e négy kötetéről, hogy Miskolc város érdeklődő közvéleménye és az egyetem munkatársai közelebbről megismerkedhessenek a doktori iskola munkájával és eredményeivel. A bemutatóra 2018 novemberében került sor a Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum közösségi terében. Varga Bernadett könyvét⁴⁴ Tasi Réka, Papp Ingridét⁴⁵ Prof. Heltai János DSc, Garadnai Erika Csilláét⁴⁶ Csorba Dávid (Sárospataki Református Teológiai Akadémia), Gábori Kovács Józsefét⁴⁷ Pajkossy Gábor (ELTE BTK Történeti Intézet) ismertette.

A 2016/2017. tanévtől kezdve a doktori képzés új rendjét vezette be az oktatási kormányzat. A hároméves doktoranduszhallgatói és kétéves, attól füg-

⁴² A rendezvényről és a Bethlen Miklós halálának 300. évfordulója alkalmából megrendezett emlékévké további eseményeiről: TÓTH Zs. 2017.

⁴³ FAJT et al. 2017.

⁴⁴ VARGA B. 2017.

⁴⁵ PAPP I. 2018.

⁴⁶ GARADNAI 2018.

⁴⁷ GÁBORI KOVÁCS 2016.

getlen doktorjelölti jogviszony helyett négyéves doktori képzés állt fel, a második év végén a doktori szigorlatot kiváltó komplex alapvizsgával, továbbá a doktori fokozat a doktori tanulmányok kezdetétől számítva legfeljebb öt (kivételes esetben hat) év alatt való megszerzésének kívánalmával. A MAB és az Országos Doktori Tanács (ODT) kidolgozta a végrehajtási szabályokat és irányelveket, az Egyetemi Doktori Tanács pedig állást foglalt az implementációjuk kereteiről. A változások természetesen a mintatanterv, a kreditrendszer és az önálló kutatás tevékenységi köreinek teljes újragondolását kívánták meg. A doktori iskola valamennyi szabályzatát módosítani kellett, majd a frissített dokumentumokat a saját honlapon éppúgy megjeleníteni, mint az ODT egységes rendszerébe feltölteni. A korábban felvett, aktív státuszú doktoranduszokra és doktorjelöltekre vonatkozóan is újabb kötelezettségek jelentek meg: publikációs és hivatkozási adataiknak a Magyar Tudományos Művek Tárába való teljes körű feltöltése mellett az ODT adatbázisában is profilt kellett létrehozni a számukra, amelyben meg kellett kezdeni tanulmányi előmenetelük adatainak és minden velük kapcsolatos doktori cselekménynek a felvitelét és naprakész vezetését.

2016-ban a doktori iskola vezetőjét, Prof. Kecskeméti Gábort az MTA levelező tagjává választották. 2016-ban és 2017-ben azonban egyéb változások is történtek a doktori iskola törzstagai testületében: előbb V. Ecsedy Judit DSc vonult nyugdíjba az Országos Széchényi Könyvtárból, majd Prof. Tverdota György DSc a Miskolci Egyetemről. Mindketten a doktori iskola törzstag emeritusai lettek, azok ma is. Az első távozással a törzstagai testület létszáma nyolcra csökkent, a másodikkal hétre, akik közül azonban csak hatot – a két professor emeritus közül csak egyet – lehetett a törvényi keretek érvényesítése szempontjából figyelembe venni. Ismét új törzstag bekapcsolása vált tehát szükségessé. A doktori iskola úgy lett úrrá a helyzeten, hogy a doktori képzésben való közreműködésre irányuló együttműködési megállapodást kötött az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetével, ahonnét Berkes Tamás DSc, a Közép- és Kelet-európai Osztály vezetője, ismert komparatista, a magyarországi bohemisztika meghatározó szakembere kapcsolódott be az oktatásba.

A következő, ugyancsak elkerülhetetlenül sorra kerülő változás, Prof. Kemény Gábor DSc nyugdíjba vonulása – s természetesen törzstag emeritus-szá való megválasztása – 2018-ban történt. Az ő távozásával az egyetemi tanárok száma már háromra, vagyis a kötelezően elvárt négyes szám alá csökkent volna a törzstagai testületben. Pótlását belső erővel sikerült megoldani: Darab Ágnes egyetemi docens, a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete Összehasonlító Irodalom- és Kultúratudományi Intézeti Tanszékének 2007 óta vezetője, akinek akadémiai doktori formátumvizsgálata épp lezajlott (a címet 2020-ban szerezte meg), 2018-ban egyetemi tanári kinevezést kapott, és a törzstagai testület tagja lett. A klasszikus antikvitás

latin szövegeiben, például az id. Plinius enciklopédiájának magyar fordításában⁴⁸ megtestesülő szakértelmét már régóta igénybe vette a doktori képzés, törzstag szerepvállalásával e területek jelentősége tovább erősödhetett.

A doktori iskola ezzel a törzstag összetétellel vágott neki a következő, 2018. évi akkreditációs fordulónak, amely a MAB 2019. márciusi határozatával zárult.⁴⁹ A határozat megállapította többek között: „Az iskola megőrizte hagyományos szakmai profilját, a három szakterületből (klasszikus szövegtudomány, modern irodalom, jelentéselmélet és hermeneutika) összeálló szerkezetét. A mintatanterv pontosan tájékoztatja a hallgatókat a tanulmányok tervezhető menetéről, a követelményekről. A képzési terv elmélyült szakszerűséggel tér ki az iskola célkitűzésére, a szövegtudomány részterületeinek összefüggéseire, művelésének korszerűségére, újabb kihívásaira, a nemzeti kultúra szempontjából alapvető fontosságára. A DI szövegtudományi műhelye immár évtizedes múlttal rendelkezik, s mint ilyen, az egyetlen a magyarországi doktori iskolák között. A szövegtudománnyal kapcsolatos vizsgálódások mindhárom programban hangsúlyosan és teljes joggal megjelennek – a képzésnek ez a tartalmi állandója az iskola specifikumának tartható. A hasonló kutatás természetesen számos szakterületre kiterjeszthető, a kérdés az, a programok arculata mennyiben fejezi ki az iskola általános szakmai célkitűzését. Megállapítható, a DI programjai nemcsak tudományági, de elméleti-módszertani és történeti szinten is egymásra tekintettel szerveződtek, s a kutatások egy lehetséges koherenciáját képezik. A klasszikus szövegtudomány program (főleg a magyar, [a] latin, a német nyelven keletkezett középkor- vagy újkori kézirat- és nyomtatott forrásszövegek kritikai kiadásának sajtó alá rendezése), a modern irodalom program (a 20. századi klasszikus modernség, az avantgárd, az utómodernség és a posztmodernitás jegyében született művek tanulmányozása), a jelentéselmélet és hermeneutika program (a mindezzel szorosan összefüggő szövegértelmezés elmélete és gyakorlata) szerencsésen kialakított keretet és kölcsönösen hasznosítható ismereteket nyújt a képzés számára. [...] Az iskola honlapja elegáns kivitelezésű, jól tagolt, könnyen áttekinthető, a képzés minden lényeges eleméről pontos tájékoztatást nyújtó fórum.” „A DI vezetője, Kecskeméti Gábor, az MTA levelező tagja, az MTA BTK Irodalomtudományi Intézet igazgatója, a régi magyar irodalom és kultúra oktatásának itthon és külföldön egyaránt ismert és elismert képviselője. Kecskeméti Gábor akadémikus a tudományág kiemelkedő személyiségeihez tartozik, szakmai teljesítménye, szervezői és vezetői képessége egyaránt általános elismertségnek örvend.” „Az iskola hét törzstagot nevez meg, mindegyikük a szakterületük jeles, elismert képviselői közé tartozik. Munkásságuk kellőképp illeszkedik a doktori iskola szakmai arculatához, a tudományos célkitűzés tekintetében jól kiegészítik egymást. A doktori iskola a hazai irodalom- és kultúratudomány fontos törekvéseinek nyújt keretet, s kínálja a színvonalas munka lehetőségét.”

⁴⁸ PLINIUS 2001; PLINIUS 2014.

⁴⁹ MAB 2019/3/VIII/2/2/1285. sz. határozat.

Mind a hét törzstag elnyerte a MAB jóváhagyását: Prof. Darab Ágnes, Prof. Heltai János DSc, Prof. Kappanyos András DSc és Prof. Kecskeméti Gábor CMHAS egyetemi tanárok, Gyapay László egyetemi docens, Berkes Tamás DSc tudományos tanácsadó (az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetével kötött együttműködési megállapodás alapján) és Prof. Kabdebó Lóránt DSc professor emeritus. Az ekkor megállapított akkreditáció van érvényben ma is, s az – a MAB eljárási szabályainak ismételt változásával – újból öt teljes évre, 2024. március 29-ig szól.

A személyi feltételek azonban nem maradtak változatlanok azóta sem. 2020 novemberében Prof. Heltai János DSc betöltötte 70. életévét,⁵⁰ így az érvényben lévő szabályozás szerint nem maradhatott a doktori iskola törzstagja testületének olyan tagja, akit az egyetemi tanárok megkívánt számába be lehetne számítani. Mivel emiatt az egyetemi tanárok száma három főre csökkent volna a törzstagja testületben, a testület Prof. Horváth Zita személyében gondoskodott olyan egyetemi tanárról, akit törzstagként kooptált a megüresedő helyre. Horváth Zita a Miskolci Egyetemen teljes munkaidőben foglalkoztatott egyetemi tanár, akinek az esetében mind a formai, mind a szakmai alkalmasság, mind a tudományos szinergia fennáll. Tudományos fokozatát irodalomtudományból, ugyanezen doktori iskolában szerezte, sok év óta a doktori iskola oktatója, témahirdetője és témavezetője, akinek a vezetésével már három hallgató szerzett doktori fokozatot. Kutatásainak centrumában a történeti forráskiadás és forrásértelmezés textológiai műveletei állnak, s ezzel a doktori iskola kutatási és képzési profiljába maradéktalanul beilleszkedik. Törzstagja megfeleléséről – a MAB új eljárási szabályai értelmében – a minőségbiztosítás feladatát két akkreditációs eljárás között ellátó Egyetemi Doktori Tanács győződött meg, a MAB majd a következő rendes akkreditációs körben nyilvánít róla véleményt. Legközelebb – sajnos – a doktori iskola alapító vezetője, haláláig programvezetője, Prof. Kabdebó Lóránt DSc 2022 januárjában bekövetkezett halála miatt volt szükséges intézkedni. Kabdebó professzor a hétfős testületben professor emeritus tagként vett részt, az ilyen jogállású tagok megengedett létszáma mindössze egy fő. A törzstagok választása nyomán azóta az időközben professor emeritusi címet kapott Prof. Heltai János DSc tölti be ezt a törzstagja helyet. 2022-ben a doktori iskola vezetőjét, Kecskeméti Gábort az MTA rendes tagjává választották.

Mindezek nyomán a doktori képzés és fokozatszerzés irányító feladatait jelenleg a következő testületek látják el a Bölcsészettudományi Karon: Az Irodalomtudományi Doktori Iskola törzstagjai: Prof. Darab Ágnes DSc, Prof. Horváth Zita, Prof. Kappanyos András DSc és Prof. Kecskeméti Gábor OMHAS egyetemi tanárok, Gyapay László egyetemi docens, Berkes Tamás

⁵⁰ Sajnos a koronavírus miatti szükséghelyzet nem tette lehetővé, hogy a doktori iskola ezúttal is köszöntőkötet elkészítésével tegye emlékezetessé az évfordulót, mint ahogyan az a 60. születésnapon történt: KECSKEMÉTI – TASI 2011.

DSc tudományos tanácsadó (ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézet) és Prof. Heltai János DSc professor emeritus. Irodalomtudományok Tudományági Doktori Tanács: Prof. Kecskeméti Gábor OMHAS (elnök), Prof. Heltai János DSc (elnökhelyettes), Prof. Darab Ágnes DSc, Prof. Kappanyos András DSc (belső tagok), Prof. Forrai Gábor DSc ELTE GTI, Prof. Hargittay Emil DSc PPKE BTK (külső tagok), a doktoranduszok egy választott képviselője. Irodalomtudományok Tudományági Habilitációs Bizottság: Prof. Kecskeméti Gábor OMHAS (elnök), Fazekas Csaba, Prof. Hell Judit, Prof. Heltai János DSc (belső tagok), Prof. Forrai Gábor DSc ELTE GTI, Prof. Pintér Márta Zsuzsanna DSc EKKE BTK (külső tagok).

Megújuló doktori iskolától a nemzeti laboratóriumig

Berkes Tamás DSc és Prof. Darab Ágnes DSc kooptálása a doktori iskola törzstagjai testületébe nem csupán a személyi követelmények kielégítését célozta, hanem már tartalmi változásoknak is előrevetítője volt. Az időközben elnéptelenedett *Jelentélmélet és hermeneutika* program helyett (ahová utoljára 2014-ben sikerült elsőéves hallgatót felvenni) a 2019/2020. tanévtől a doktori iskola – két hagyományos szövegtudományi programja mellett harmadikként – *Kulturális fordítástudomány* címmel indított új képzési programot Prof. Kappanyos András DSc vezetésével. A klasszikus antik és a modern filológiák, az idegen nyelvű irodalmak, a velük való kapcsolatfelvétel fordítási és adaptív eljárásai, az összehasonlításukra felállítható szemléleti formák, a hatás- és befogadástörténetük iránti érdeklődés jóval korábban is megjelent már a doktori iskola kutatási tevékenységében. Már 1997 májusában sorra került a doktori iskola szervezésében *A fordítás és a szövegköziség alakzatai* című konferencia.⁵¹ Az érdeklődés újbóli megélénküléséről tanúskodott később az a tanácskozás, amelyet az Irodalomtudományi Doktori Iskola és az MTA BTK Irodalomtudományi Intézet XVIII. Századi Osztálya közösen szervezett 18. századi fordítási irodalmunk történetéről, a korszak alkotóinak fordítási elveiről és gyakorlatáról 2014 októberében Miskolcon *Nunquam autores, semper interpretes: A magyarországi fordítási irodalom a 18. században* címmel. A rendezvény folytatása volt 2016 októberében az Irodalomtudományi Doktori Iskola, az MTA BTK Irodalomtudományi Intézete és az ELTE BTK Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet XVIII–XIX. századi Magyar Irodalomtörténeti Tanszéke szervezésében ugyancsak Miskolcon megrendezett *Római költők a 18–19. századi magyarországi irodalomban: Vergilius, Horatius, Ovidius* című nemzetközi konferencia. A tanácskozás megrendezésével a szervezők célja az volt, hogy elkezdődjék a tárgykörhöz tartozó témák és módszerek számbavétele, megismerhetővé váljanak a legújabb eredmények, lendületet

⁵¹ KABDEBÓ et al. 1998.

kapjanak a szövegközpontú és a komparatív szempontú vizsgálatok a magyarországi irodalom 1700–1850 közötti korszakának egészére vonatkozóan. Huszonhárom előadás hangzott el több magyarországi és külföldi kutatóműhelyt képviselő szakemberektől és fiatal kutatóktól. A tárgyában szorosan összetartozó mindkét konferencia előadásaiból készült tanulmánykötet.⁵²

Ezeket a kérdezőhorizontokat emeli magasabb szintre, terjeszti ki időben és ágyazza be korszerű kultúratudományi összefüggésekbe a *Kulturális fordítástudomány* című új képzési program. A fordítástudomány mint alkalmazott nyelvészeti diszciplína Magyarországon igen komoly hagyományokkal és eredményekkel bír. A nemzetközi kutatásban azonban a hetvenes évektől egyre erősebben jelentkezik az az igény, hogy a fordítástudomány kultúratudományi jellegű arculatot öltjön. A strukturalista irodalomtudomány, a kulturális antropológia és az összehasonlító világirodalmi kutatások által előkészített szellemi közegben nemzetközi szintén a *translation studies* fogalma már ezt a kultúratudományi szemléletet feltételezi, amely olyan részterületeket nyitott meg, mint a fordításetika, a posztkoloniális és gender-szempontú fordításkutatás, az audiovizuális és a nem-professzionális fordításműveletek vizsgálata, a kognitív traduktológia, a fordítások memetikai megközelítése, a számítógéppel támogatott fordítás (CAT) új felhasználásai. A magyar irodalom történetében a műfordítás jelentősége túlbecsülhetetlen. Egy sajátos, nem indoeurópai nyelvi kondíciókra épülő, az európai történelemben jellemzően receptív szerepet játszó kultúra alapvetően a fordítások révén kapcsolódik a külvilág trendjeihez, fejleményeihez, kihívásaihoz – ennek megfelelően a műfordítás a kezdetektől kiemelt jelentőségű, magas presztízsű kulturális tevékenységnek számít, gazdag eszköz- és hagyománykészlettel. Az e kérdéseket tanulmányozó kulturális fordítástudomány hazai meghonosításában és alkalmazásában meghatározó szerepe van az oktatási programot kidolgozó és irányító Kappanyos professzornak.⁵³

A doktori iskolában tehát jelenleg ismét három programban folyik a képzés, s ezek együttesen továbbra is erős szövegtudományi diszciplináris pozíciót testesítenek meg. A képzés szövegtudományi-textológiai centrumát és konzisztenciáját a mindhárom program mintatantervében közös, általánosan kötelező tárgyak (A tudományos írás módszertana I–II., Szövegtudomány I–II.) biztosítják. Minden kutatási témában kiemelt figyelmet kap a digitális-elektronikus eszközök és módszerek használata, a digitális irodalom- és szövegtudomány szemléleti formáinak, nemzetközi iparági technológiáinak megismerése és a filológiai vizsgálatok során, a szövegek kezelésében, rögzítésében, szemantikus elvű feltárásában, tárolásában, megjelenítésében és metaadataik lekérdezhetővé, vizualizálhatóvá tételében való magas színvonalú alkalmazása.

⁵² LENGYEL 2016; BALOGH – LENGYEL 2017.

⁵³ KAPPANYOS 2015; KAPPANYOS 2021.

A *Klasszikus szövegtudomány* program oktatási koncepciója a magyarországi írásbeliség különböző szövegtípusainak megismerésére és kezelésére irányul, az elméleti képzés és a gyakorlati alkotómunka szoros egységére és egyidejűségére építve. Tudományos célja közép- vagy újkori, magyar, latin, német vagy a magyarországi művelődés történetében szerepet játszó nyelveken keletkezett irodalmi, művelődéstörténeti, tudománytörténeti kéziratos vagy nyomtatott forrásszövegek kritikai kiadásának sajtó alá rendezése kommentárral és apparátussal. A konkrét szövegek a hallgató felkészültségétől, nyelvtudásától, érdeklődési körétől és távlati terveitől függően kerülnek kiválasztásra, figyelemmel a szaktudomány szükségleteire is.

A *Modern irodalom* program a 20. századi klasszikus modernség, az avantgárd, a másodmodernség, az utómodernség és a posztmodern jegyében alkotó szerzők tanulmányozását célozza, figyelmet fordítva az irodalom önreflexiójának értelmezésére is: hogyan látták korukat, annak irodalmát és irodalmi életét a korabeli kritikusok, irodalomtörténészek. A program elméleti megalapozását döntően a hatás- és befogadástörténet biztosítja, alkalmazza a szövegtan, a narratológia, a modern retorika és poetológia módszereit és integrálja az irodalomelmélet rendszerelvű koncepcióit, a történeti poétikai szempontrendszer mellett erőteljesen érvényesíti az irodalomtörténet-írás metaelméleti megfontolásait és a hermeneutikai megközelítést.

A *Kulturális fordítástudomány* program nem nyelvtudományi stúdium tárgyaként tekint a fordításra. A program hallgatói fordításelméleti, fordítástörténeti, összehasonlító fordításkritikai vizsgálataik során átfogó ismereteket szereznek az irodalmi fordítás elméleti kérdéseiről, az antik fordításokról, a klasszikusok modern fordításáról, a magyarországi fordítási irodalomról, kulturális és ideológiai háttéréről, nyelvi hatásáról. Minthogy e programnak pragmatikus nemzetközi beágyazhatósága is van, talán a doktori iskola kívánatos nemzetköziesítésében is fokozott szerepet kaphat. A doktori iskola ugyan fogadott már korábban is – 2011 és 2014 között, állami Eötvös ösztöndíjjal – például japán doktoranduszhallgatót, aki 18. századi észak-magyarországi, latin és magyar nyelvű kéziratos források alapján végezte kutatásait, ez az orientáció azért egzotikus kivételnek számított. A fordítástudománynak az erős angolszász kontextussal összhangban kimunkált oktatási programja talán a Stipendium Hungaricumot igénybe vevő külföldi hallgatók érdeklődését is felkeltheti. A doktori iskola honlapjának minden koncepcionális jelentőségű tartalma 2011 óta mindenesetre angol és német fordításban is készen várja és tájékoztatja a nemzetközi hallgatóságot. Az iskola angol nyelvű képzését az Oktatási Hivatal a 2015/2016. tanév 1. félévétől vette nyilvántartásba.⁵⁴

Minden egyes doktorandusz és doktorjelölt, aki felvételt nyer a doktori iskola munkájába, másfél évtized óta számíthat arra, hogy a témavezetőjével hente folytatott, intenzív tutori támogatást biztosító konzultációs találkozóso-

⁵⁴ FF/1242-2/2015. sz., 2015. augusztus 31.

kon felül a doktori iskola vezetője is évente több alkalommal személyesen konzultálni fog vele, s hogy a doktori iskola a személyére, konkrét gondjaira és kutatásának tárgyára szabott optimális megoldást igyekszik keresni mind a tematikai orientációját, szemléleti formáját, módszertani megközelítését, mind felmerülő egyéb problémáit illetően. Minden félévet a teljes tanári kar jelenlétében lefolytatott doktorandusz-beszámoló zár, amelyen a hallgatók sokrétű és igényes, érdemben orientáló megjegyzéseket kapnak az írásban és élőszóban, magyar és idegen nyelven egyaránt összefoglalt kutatási előrehaladási jelentésükre. 1997 óta minden novemberben sorra kerül a helyi rendezésű Doktoranduszok Fóruma, egyfajta workshop, amelyen a konferenciaelőadás nehéz műfajában gyakorolhatják magukat, s a szövegeik egy-egy kis tanulmánnyá érlelt változatát a doktori iskola füzetbe gyűjtve is megjelenteti.⁵⁵ Meg is vannak az eredményei ennek a hallgatót elkötelezett figyelemmel kísérő, intenzív munkamódszernek, a személyes fejlődés és előrehaladás némelykor egészen látványos. Az utóbbi években doktori abszolutóriumot és/vagy fokozatot szerzett tanítványok közül ma hárman is a budapesti Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézetének kutatói: egy közülük tudományos munkatárs, ketten tudományos segédmunkatársak. A doktori iskolában védett hallgatók közül nem kevesebb mint tizenegyen ma a Miskolci Egyetem oktatói (különböző szakokon), egyikük az egyetem rektora.

Az Irodalomtudományi Doktori Iskola jelenleg – már hosszú ideje, valójában a Filozófiai Doktori Iskola rövid működését leszámítva: mindvégig – a bolognai felsőoktatás harmadik szintjének egyedüli megtestesítője a miskolci bölcsészkaron, kimagaslóan nagy diszciplináris érték, a tudományos potenciáljából adódó fejlesztési lehetőségek más műhelyekkel össze nem mérhető koncentrálója, amelynek megtartása, folyamatos működtetése és lehetőség szerinti fejlesztése nem pusztán kari, hanem összegyetemi preferencia kell legyen.

A szövegtudomány, textológia, filológia művelését, a reflektált szöveg-megállapítás érvényes formáit, a textográfiai elvek kidolgozását és alkalmazását, a szövegszármaztatás sztemmatográfiai kérdéseit, a kritikai szövegkiadás, a forráskiadás, a genetikus kiadás, az elektronikus (digitális) kiadás főszövegét, apparátusát, jegyzeteit és kommentárját illető normák meghatározása és oktatása nemzeti humántudományi alapkérdés, egyben a nemzetközi szövegtudományi kutatóhelyekkel és filológiai műhelyekkel való kapcsolattartás feltétele. A magyar irodalom klasszikusainak megbízható szövegű, tudományos igényű életműkiadásai és a magyar irodalmi szövegek tematikus, kronologikus gyűjteményei és adatbázisai a nemzeti kulturális örökség ápolásának, fenntar-

⁵⁵ LEHOCZKY 1998; LEHOCZKY 1999; LEHOCZKY 2000; LEHOCZKY 2001; LEHOCZKY 2002; LENGYEL 2003; KOVÁCS M. 2005; SZENTIRMAI 2006; BÚZÁS 2008; HIRCSU 2009; SZÓKE 2010; FEKETÉNÉ PÁL 2011; GARADNAI – PODLOVICS 2012; NAGY Á. 2013; BARNA – HUSZTI 2014; FEKETE – MAJOR 2015; FEKETE – MAJOR 2016; MAJOR – KÁLI 2017; SCHÄFFER 2018.

tásának alapvető jelentőségű részét képezik, e szövegkiadási munkálatok professzionális szakembergárda-utánpótlásának képzése stratégiai fontossággal bír.⁵⁶

Ezek az alapelvek, felismerések és értékrendi választások határozzák meg a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájának működtetését bő másfél évtizede. És egyszer csakugyan minden dolog a helyére kerül, a felhalmozott értékek kárba nem vésznek (kézirat – tudjuk – nem ég el), a felhalmozott tudásban, tapasztalatban lévő potenciál észrevételi magát. A legutóbbi időben éppen ez történt meg a miskolci doktori iskolával is.

2020 végén alakult és 2021-ben kezdte meg tényleges munkáját az ELTE konzorciumvezetésével, az ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont, a Magyar Nemzeti Levéltár és a Miskolci Egyetem konzorciumi tagságával létrehozott Digitális Örökség Nemzeti Laboratórium. A nemzeti laboratórium munkájában a Miskolci Egyetem részéről az Irodalomtudományi Doktori Iskola vesz részt, a doktori iskola vezetője a Miskolci Egyetem által a projektirányító testületbe delegált szavazati jogú tag. Az egyetlen bölcsészettudományi profillal létrejött nemzeti laboratórium a teljes hazai digitális bölcsészettudomány valaha volt legnagyobb horderejű vállalkozása, amelynek célkitűzései között a nemzeti feladatvállalás csakis nagyszabású intézményi összefogásban megvalósítható elemei szerepelnek: mesterséges intelligenciára alapozott nyelvtechnológiai fejlesztések, szemantikus webaratás és tartalomanalízis, nemzeti szintű tudásaggregáció stb. Páratlanul fontos eredmény, hogy a laboratórium munkájában a doktori iskola is részt vesz, amitől a textológiai kutatásoknak a digitális korszakba való professzionális átléptetése és magas szintű informatikai implementációjuk kialakítása remélhető.

A projekt keretében a doktori iskolában felállított *born digital* laboratórium a régi, a klasszikus és a modern magyar irodalom egyes, jelentőségüknél fogva kiválasztott szövegeinek: Kölcsey Ferenc, Arany János és Hajnóczy Péter életművének elektronikus feldolgozását végzi. 2021–2022-ben három fiatal kutató tudományos segédmunkatársi munkakörben, egy tapasztalt kolléga tudományos főmunkatársként nyert alkalmazást a laboratóriumban. Kölcsey irodalmi kritikáinak és esztétikai írásainak első kötete (2003) 1823-ig tartalmazta az életmű vonatkozó részét, a kritikai kiadás tervezett második kötete Kölcsey haláláig közreadja a többi szöveget, 27 írást, továbbá Kölcsey esztétikai nézeteinek fogadtatástörténetét 1848-ig dolgozza fel. A mintegy 50 szerzői ívesre tervezett kötet elkészítésének munkálatai folynak. Arany az akadémia titkáráként, majd főtítkáráként végzett működését (1865–1877) az MTA könyvtárának kéziratárában mintegy harmincezer szövegoldal őrzi, amely nem alkotói, hanem tudomány- és kultúraszervezői munkásságát dokumentálja, egészében kiadatlan (nagyon szűk körű szövegválogatása ismert még a kutatók előtt is⁵⁷), és csak kisebb részben autográf. A laboratórium feldolgozza az életműnek ezt

⁵⁶ KECSKEMÉTI 2021.

⁵⁷ ARANY 1964.

a részét, mégpedig mesterséges intelligenciával támogatott automatikus kézírásfelismeréssel. A Transkribus szoftver közel ezer, kb. 25 kéztől származó kéziratoldalon keresztüli betanítása megtörtént, ennek az eredménye nemcsak Arany kézírásának nagy pontosságú gépi olvasása, hanem egy általános, a 19. századi kéziratok feldolgozására alkalmas modell létrehozása volt. Az eredmények azt mutatják, hogy a modellel viszonylag jó hibaaránnal felismertethető és átírható a korpusz teljes szövege. A kései Kádár-kor irodalmi rendszerét megbontó jelenségek között megkülönböztetett helye van a Hajnóczy Péterhez (1942–1981) kapcsolható, részben nemzedékileg is megragadható törekvéseknek. Hajnóczy kézirat hagyatéka a hanyódó irodalmi kézirat együttesek sorsát példázza.⁵⁸ A mintegy 8500 kéz- és gépirati oldalt a laboratórium 19 GB összméretű fotófelvételeken rögzítette, metaadatolásukat egységes rendszerben készíti. A Hajnóczy-repozitórium 2022-ben a tervek szerint megnyitható lesz. Az ismeretlen, kiadatlan szövegek egy készülő doktori értekezésben nyernek feldolgozást.

A Miskolci Egyetem a Területi Innovációs Platformmal és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kereskedelmi és Iparkamarával közösen online rendezvényt tartott 2021 februárjában *Innovatív egyetem – innovatív vállalkozások – nemzeti laboratóriumok* címmel, amelyen a Digitális Örökség Nemzeti Laboratóriumot a doktori iskola vezetője mutatta be. A konzorcium *Digitális örökség és mesterséges intelligencia* címmel, közel háromszáz főnyi közönség előtt rendezett konferenciát Budapesten 2021 májusában (online), amelyet az Innovációs és Technológiai Minisztérium felsőoktatásért, innovációért és szakképzésért felelős államtitkárával és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal vállalati innovációs elnökhelyettesével közösen nyitott meg ugyancsak Prof. Kecskeméti Gábor OMHAS. A miskolci *born digital* laboratórium 2021 novemberében a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetével és az MTA Miskolci Területi Bizottságának Nyelv- és Irodalomtudományi Szakbizottságával közösen, *Ember és stílus* címmel stilisztikai, pragmatofilológiai, stilometriai és kulturális fordítástudományi konferenciát rendezett a doktori iskola korábbi vezetője, Prof. Kemény Gábor DSc emlékére. A nemzeti laboratórium a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetével és a Pro Scientia Hallgatói Öntevékeny Körrel együttműködve megszervezte és 2022 márciusában lebonyolította a *Ködlovagok tegnap és ma: A ködlovag-jelenség történeti, poétikai és biografikus vetületei a századfordulótól napjainkig* című országos irodalomtudományi konferenciát és annak kísérőrendezvényét, a *Digitális feltételek az irodalomtudományban – a Nyugat-korszak filológiájának jelenkori kihívásai* című pódiumbeszélgetést. Az előadások tanulmányra szerkesztett változatainak lektorálása zajlik, a tanácskozás alapján készülő tanulmánykötet még idén megjelenhet.

Az elmúlt másfél évtized következetes törekvéseinek köszönhetően a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolája unikális profilú képző- és

⁵⁸ LUDMÁN 2021.

kutatóhellyé vált a hazai humántudományi posztgraduális képzésben. Az iskola szövegtudományi: filológiai és textológiai képzési programja, az ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézetével és az MTA Textológiai Munkabizottságával folytatott stratégiai együttműködése, majd az ezeket betetőző, a Digitális Örökség Nemzeti Laboratóriumban vállalt konzorciumi tagsága révén ma kétségkívül a nemzeti szövegtudományi kompetenciaközpontok egyik legrangosabbika. Tevékenységében az iparági jó gyakorlatok (*best practices*) referencialhelyét testesíti meg, mégpedig a nemzeti kulturális örökség textuális hányadára vonatkozó irodalomtörténeti és történeti feldolgozó munka szakmai normáit tekintve éppúgy, mint az e feladatokra felkészítendő új filológusnemzedékek megkívánt kompetenciáinak kialakításában. A Miskolci Egyetem bölcsészeti portfóliója tekintetében arculatot teremtő, stratégiát meghatározó jelentősége van. Az egyetemi kampuszon 2021. június 24-én helyezték el a tízmilliárdos beruházásban 2023-ra megépülő Tudományos Adatelemző Módszertani Központ és Levéltári Nyílt Kutatási Adatforrástár alapkövét. A doktori iskolában felgyűlt kutatási kompetencia, tapasztalat és potenciál a továbbiakban akkor hasznosulhat igazán releváns és érdemi módon, akkor találhatja meg kifutását és mutathatja meg nemzetköziesítésre is alkalmas perspektíváját, ha az adatelemző központ kialakítása és működtetése során tekintetbe veszik a digitális humántudomány (*digital humanities*) nemzetközi trendjeiben jelenleg megtestesülő, világszínvonalú fejlesztési irányokat, célképzeteket, kívánalmakat⁵⁹ és mindezeknek az Irodalomtudományi Doktori Iskola részvételével a Digitális Örökség Nemzeti Laboratórium keretei között már felhalmozódott szakmai kincsét és nemzeti szintű jó gyakorlatát.

Bibliográfia

ÁCS – SZÉKELY 2021

ÁCS Pál – SZÉKELY Júlia: *A reneszánsz reneszánsza. Beszélgetések Klaniczay Tiborról és a reneszánszkutatásról*. Budapest, Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2021. (Magyar történelmi emlékek: Interjúk, beszélgetések – Monumenta Hungariae historica: Dialogi et colloquia.)

ARANY 1964

ARANY János: *Hivatali iratok 2. Akadémiai évek 1859–1877*. Kiad. GERGELY Pál. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1964. (Arany János összes művei, 14.)

⁵⁹ KECSKEMÉTI 2018.

BALOGH – LENGYEL 2017

Római költők a 18–19. századi magyarországi irodalomban. Vergilius, Horatius, Ovidius. Szerk. BALOGH Piroska – LENGYEL Réka. Budapest, MTA BTK Irodalomtudományi Intézet, 2017.

BARNA – HUSZTI 2014

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2013. november 7. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. BARNA László – HUSZTI Tímea. Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományszervezési és Nemzetközi Osztály, 2014.

BEDECS 2000

Találkozó poétikák. A 70 éves Szili József köszöntése. Szerk. BEDECS László. Miskolc – Budapest, Miskolci Egyetem BTK Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék – MTA Irodalomtudományi Intézet, 2000.

BESSENYEI 2004

BESSENYEI József: A Miskolci Egyetemen akkreditált szövegtudományi PhD (doktori) program rövid ismertetése. In: *Hatalom és kultúra. Az V. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus (Jyväskylä, 2001. augusztus 6–10.) előadásai.* I–II. Szerk. JANKOVICS József – NYERGES Judit. Budapest, Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, 2004, II. 673–677.

BESSENYEI et al. 2001

Kabdebó Lóránt köszöntése 65. születésnapja alkalmából. Szerk. BESSENYEI József – FERENCZI László – KOVÁCS Viktor – PÁLFI Ágnes. Miskolc, Miskolci Egyetem BTK Összehasonlító Irodalomtörténeti és Művészet-történeti Tanszék, 2001.

BÚZÁS 2008

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2006. november 9. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. BÚZÁS Aranka. Miskolc, Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centrum, 2008.

CZIFRA – SZILÁGYI 2014

Textológia – filológia – értelmezés. Klasszikus magyar irodalom. Szerk. CZIFRA Mariann – SZILÁGYI Márton. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2014. (Csokonai Universitas könyvtár: Bibliotheca studiorum litterarium, 55.)

DAYKA 2009

DAYKA Gábor: *Összes művei*. Sajtó alá rendezte BALOGH Piroska – BÓDI Katalin – SZÉP Beáta – TASI Réka. Budapest, Universitas Kiadó, 2009. (Régi magyar költők tára: XVIII. század, 10.)

FAJT et al. 2017

Börtön, exilium és szenvedés. Bethlen Miklós élettörténetének kora újkori kontextusai. Szerk. FAJT Anita – SZILÁGYI Emőke Rita – TÓTH Zsombor. Budapest, reciti, 2017.

FEKETE – MAJOR 2015

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2014. november 20. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. FEKETE Norbert – MAJOR Ágnes. Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományos és Nemzetközi Rektorhelyettesi Titkárság, 2015.

FEKETE – MAJOR 2016

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2015. november 19. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. FEKETE Norbert – MAJOR Ágnes. Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományos és Nemzetközi Rektorhelyettesi Titkárság, 2016.

FEKETE et al. 2016

Műhelyszeminárium. A hatvanéves Gyapay László köszöntése. Szerk. FEKETE Norbert – PORKOLÁB Tibor – ROSTÁS Édua. Miskolc, Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, 2016.

FEKETÉNÉ PÁL 2011

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2010. november 10. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. FEKETÉNÉ PÁL Enikő. Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományszervezési és Nemzetközi Osztály, 2011.

FRIED et al. 2003

Ferenczi László köszöntése 65. születésnapja alkalmából. Szerk. FRIED István – KABDEBÓ Lóránt – KOVÁCS Viktor. Miskolc, Miskolci Egyetem BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola – Összehasonlító Irodalomtudományi és Művészettörténeti Tanszék, 2003.

GÁBORI KOVÁCS 2016

GÁBORI KOVÁCS József: *A centralista Pesti Hirlap politikai stratégiái 1844–1847*. Budapest, Argumentum Kiadó, 2016. (Irodalomtörténeti füzetek, 176.)

GARADNAI 2018

GARADNAI Erika: *A felső-magyarországi hitvita (1663–1672). Sámbar Máttyás, Póssaházi János, Matkó István és Czeglédi István polémiája.* Budapest, OSZK–Universitas Kiadó, 2018.

GARADNAI – PODLOVICS 2012

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2011. november 8. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. GARADNAI Erika – PODLOVICS Éva Livia. Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományszervezési és Nemzetközi Osztály, 2012.

GEDEON 2011

GEDEON Magdolna: Filológia és textológia a régi magyar irodalomban. Egy miskolci konferencia – jogtörténeti tanulságokkal. *Jogtörténeti Szemle* [13]/3. 2011, 78.

HIRCSU 2009

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2007. november 13. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. HIRCSU Ákos. Miskolc, Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centrum, 2009.

HORVÁTH Z. 2004

Septuagesimo anno humanissime peracto. Tanulmányok Kulcsár Péter 70. születésnapjára. Szerk. HORVÁTH Zita. Miskolc, Miskolci Egyetem, 2004. (*Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Philosophica* 9/4.)

HORVÁTH Z. 2012

H[ORVÁTH] Z[ita]: Interjú Kecskeméti Gáborral, az Irodalomtudományi Doktori Iskola vezetőjével. *Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Philosophica* 17/1. 2012, 211–239.

HUSZTI 2013

Docendo discimus. Doktoranduszhallgatók és témavezetőik közös tanulmányai a Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájából. Szerk. HUSZTI Tímea. Miskolc, Miskolci Egyetem BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola, 2013.

JÓZSEF 1995

JÓZSEF Attila: *Tanulmányok és cikkek 1923–1930.* I–II. Kiad. HORVÁTH Iván. Munkatársak BARTA András – GOLDEN Dániel – HEGEDŰS Orsolya – KIS Zsuzsanna – SERÉNY Zsuzsanna. A magyarázatokat írta TVERDOTA György. Budapest, Osiris Kiadó, 1995.

JÓZSEF 2018

JÓZSEF Attila: *Összes tanulmánya és cikke 1930–1937. Kritikai kiadás.* I–II. Szerk. TVERDOTA György – VERES András. Kiad. SÁRKÖZI Éva. Jegyz., tan. AGÁRDI Péter et al. Közreműködött BÉRES Judit et al. Budapest, József Attila Társaság – L'Harmattan Kiadó, 2018.

KABDEBÓ et al. 1998

A fordítás és intertextualitás alakzatai [A fordítás és a szövegköziség alakzatai c. konferencia előadásai, Miskolc, 1997. május]. Szerk. KABDEBÓ Lóránt – KULCSÁR SZABÓ Ernő – KULCSÁR-SZABÓ Zoltán – MENYHÉRT Anna. Budapest, Anonymus Kiadó, 1998.

KAPPANYOS 2015

KAPPANYOS András: *Bajuszbögre, lefordítatlan. Műfordítás, adaptáció, kulturális transzfer.* Budapest, Balassi Kiadó, 2015.

KAPPANYOS 2021

KAPPANYOS András: *Túl a sövényen.* Budapest, Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézet, 2021.

KECSKEMÉTI 1993

Római szerzők 17. századi magyar fordításai. Szerk. KECSKEMÉTI Gábor. Kiad., jegyz. BARTÓK István – BORZSÁK István – ERDÉLYI Lujza – KECSKEMÉTI Gábor. Előszó HAVAS László. Utószó KECSKEMÉTI Gábor. Budapest, Balassi Kiadó, 1993.
(Régi magyar prózai emlékek, 10.)

KECSKEMÉTI 2018

KECSKEMÉTI Gábor: *A Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum Tudományos Adatelemző Módszertani Központ és Levéltári Nyílt Kutatási Adatforrástár új funkciókkal bővített szervezeti egységei létrehozásához szakértői szempontok, tudományos követelmények megfogalmazása. szövegtudomány, irodalomtudomány.* Kézirat. 2018.

KECSKEMÉTI 2021

KECSKEMÉTI Gábor: Kritikai kiadások a magyarországi irodalomtudományban és az Irodalomtudományi Intézetben. A magyarországi kritikai kiadások tudomány- és intézménytörténete. *Literatura* 47/1. 2021, 5–24.

KECSKEMÉTI – TASI 2011

Bibliotheca et Universitas. Tanulmányok a hatvanéves Heltai János tiszteletére. Szerk. KECSKEMÉTI Gábor – TASI Réka. Miskolc, Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, 2011.

KECSKEMÉTI – TASI 2012

Filológia és textológia a régi magyar irodalomban. Tudományos konferencia, Miskolc, 2011. május 25–28. Szerk. KECSKEMÉTI Gábor–TASI Réka. Miskolc, Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, 2012.

KELEVÉZ 1994

KELEVÉZ Ágnes: Beszámoló az MTA Textológiai Munkabizottságának 1994. május 9-i üléséről. *Irodalomtörténeti Közlemények* 98. 1994, 590–591.

KOVÁCS M. 2005

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2004. november 9. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. ILLÉSNÉ KOVÁCS Mária. Miskolc, Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centrum, 2005.

KOVÁCS S. I. 1994

KOVÁCS Sándor Iván: Kísérlet a Miskolci Egyetem Alkalmazott Irodalomtudományi és Történettudományi Tanszékcsoportjának (Textológiai Műhelyének) létrehozására. *Irodalomismeret* 5/2–3. 1994, 11–18.

KÖLCSEY 2003

KÖLCSEY Ferenc: *Irodalmi kritikák és esztétikai írások, I, 1808–1823.* Kiad. GYAPAY László. Budapest, Universitas Kiadó, 2003. (Kölcsey Ferenc minden munkái: Kritikai kiadás.)

LEHOCZKY 1998

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 1997. november 6. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. LEHOCZKY László. Miskolc, Miskolci Egyetem, 1998.

LEHOCZKY 1999

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 1998. november 6. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. LEHOCZKY László. Miskolc, Miskolci Egyetem, 1999.

LEHOCZKY 2000

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 1999. november 4–5. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. LEHOCZKY László. Miskolc, Miskolci Egyetem, 2000.

LEHOCZKY 2001

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2000. október 30. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. LEHOCZKY László. Miskolc, Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centrum, 2001.

LEHOCZKY 2002

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2001. november 6. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. LEHOCZKY László. Miskolc, Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centrum, 2002.

LENGYEL 2003

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2002. november 6. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. LENGYEL Attila. Miskolc, Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centrum, 2003.

LENGYEL 2016

Nunquam autores, semper interpretes. A magyarországi fordításirodalom a 18. században. Szerk. LENGYEL Réka. Budapest, MTA BTK Irodalomtudományi Intézet, 2016.

LÉVAY 1892–1917/2001

LÉVAY József: *Szentpéteri üres fészek. Napló 1892–1917.* I–II. Szerk. PORKOLÁB Tibor. Kiad. DOMJÁN Annamária et al. Miskolc, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár – Herman Ottó Múzeum – Miskolci Egyetem BTK Textológiai Műhely, 2001.

LÉVAY 2018

LÉVAY József: *Emlékdái és emlékbeszédei.* Kiad. PORKOLÁB Tibor. Miskolc, II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, 2018.

LUDMÁN 2021

LUDMÁN Katalin: A hagyaték szerepe Hajnóczy Péter életművének befogadtörténetében. In: *Pályakezdés, karrierút, irodalomtörténet. Tanulmányok.* Szerk. RADNAI Dániel Szabolcs – RÉTFALVI P. Zsófia – SZOLNOKI Anna. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet Klasszikus Irodalomtörténeti és Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék – Verso, 2021, 205–223.

MAJOR – KÁLI 2017

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2016. november 17. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. MAJOR Ágnes – KÁLI Anita. Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományos és Nemzetközi Rektorhelyettesi Titkárság, 2017.

NAGY Á. 2013

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2012. november 8. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. NAGY Ágoston. Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományszervezési és Nemzetközi Osztály, 2013.

PAPP 2018

PAPP Ingrid: *Biblikus cseh nyelvű gyászbeszéd a 17. századi Magyarországon. A nyomtatott korpusz bemutatása és irodalomtörténeti vizsgálata.* Budapest, Universitas Könyvkiadó, 2018. (Historia litteraria, 34.)

PLINIUS 2001

Caius PLINIUS SECUNDUS: *Naturalis historia XXXIII–XXXVII – Természetről. Az ásványokról és a művészetekről.* Kiad., ford., jegyz. DARAB Ágnes – GESZTELYI Tamás. Előszó HAVAS László. Utószó GESZTELYI Tamás. Budapest, Enciklopédia Kiadó, 2001.

PLINIUS 2014

Caius PLINIUS SECUNDUS: *[Naturalis historia VII–VIII –] Természetről. Az emberről és a szárazföld élőlényeiről.* Ford., jegyz., utószó DARAB Ágnes. Budapest, Kalligram Kiadó, 2014.

POÓTS 1997

Csenkeszfai Poóts András élete és költészete. Az ME BTK Textológiai Műhelyének közreműködésével szerk. HADOBÁS Pál. Jegyz. KONCZ Attila. Edeleny, Városi Rendezvények Háza és Könyvtár, 1997. (Edelenyi füzetek, 16.)

RMDE XVIII/2 1989

Minorita iskoladrámák. Kiad. KILIÁN István. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989. (RMDE XVIII/2.)

RMDE XVIII/5/1 2002

Piarista iskoladrámák. I. Kiad. DEMETER Júlia – KILIÁN István – KISS Katalin – PINTÉR Márta Zsuzsanna. Budapest, Argumentum Kiadó – Akadémiai Kiadó, 2002. (RMDE XVIII/5/1.)

RMDE XVIII/5/2 2007

Piarista iskoladrámák. II. Kiad. CZIBULA Katalin – DEMETER Júlia – KILIÁN István – PINTÉR Márta Zsuzsanna. Budapest, Argumentum Kiadó – Akadémiai Kiadó, 2007. (RMDE XVIII/5/2.)

SCHÄFFER 2018

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2017. november 30. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. SCHÄFFER Anett. Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományos és Nemzetközi Rektorhelyettesi Titkárság, 2018.

SZABÓ L. 2000

SZABÓ Lőrinc: *Összes versei.* I–II. Kiad. KABDEBÓ Lóránt – LENGYEL TÓTH Krisztina. Budapest, Osiris Kiadó, 2000. (Osiris klasszikusok.)

SZENTIRMAI 2006

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2005. november 9. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. SZENTIRMAI Dóra. Miskolc, Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centrum, 2006.

SZEPSI CSOMBOR 1609–1623/1968

SZEPSI CSOMBOR Márton: *Összes művei.* Kiad. KOVÁCS Sándor Iván – KULCSÁR Péter. Bev. KOVÁCS Sándor Iván. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1968. (Régi magyar prózai emlékek, 1.)

SZEPSI CSOMBOR 1617/1972

SZEPSI CSOMBOR Márton: Ismeretlen értekezése (Disputatio physica de metallis... Dantisci 1617). Bev. KOVÁCS Sándor Iván. Ford. KULCSÁR Péter. *Acta Historiae Litterarum Hungaricarum (Szeged)* 12. 1972, 121–137.

SZEPSI CSOMBOR 1620/1979

SZEPSI CSOMBOR Márton: *Europica varietas.* Kiad., jegyz. KULCSÁR Péter. Előszó KOVÁCS Sándor Iván. A latin versbetéteket ford. WEÖRES Sándor. Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1979.

SZŐKE 2010

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2009. november 5. Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa. Szerk. SZŐKE Kornélia. Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományos szervezési és Nemzetközi Osztály, 2010.

SZÖRÉNYI 1982–1990/2003

SZÖRÉNYI László: *Ars mutilandi Hungarica*. In: *Bevezetés a régi magyarországi irodalom filológiájába*. Szerk. HARGITTAY Emil. Budapest, Universitas Könyvkiadó, 2003³, 253–305.

SZÜCS 1835–1889/2003

SZÜCS Sámuel: *Naplói (1835–1889)*. I–II. Kiad., bev., jegyz. KILIÁN István. Szerk., előszó DOBROSSY István. Miskolc, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, 2003.

TÓTH 2017

TÓTH Zsombor: Bethlen Miklós-émlékév, 2016. *Irodalomtörténeti Közlemények* 121. 2017, 156–158.

TÓTH et al. 2005

TÓTH Péter – TRINGLI István – BESSENYEI József: *Latin–német–magyar paleográfiai szöveggyűjtemény*. Szerk. TÓTH Péter. Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2005. (Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Középkori, Kora Újkori és a Történelem Segédtudományai Tanszék kiadványa, I. sorozat: Jegyzetek, 1.)

TVERDOTA 1987

Kortársak József Attiláról, I–III. Szerk. BOKOR László. Kiad., jegyz. TVERDOTA György. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1987 (Új Magyar múzeum, 13–15).

VARGA B. 2017

VARGA Bernadett: „*Hát én, Uram, mit szóljak te előtted?*” *Keresztúri Bíró Pál és a Mennyei társalkodás*. Budapest, OSZK, 2017.

VIRÁG 1799/2011

VIRÁG Benedek: *Poétai munkái*. Kiad. PORKOLÁB Tibor. Budapest, Universitas Kiadó, 2011. (Régi magyar költők tára: XVIII. század, 12.)